

HIRÜNK A VILÁGBAN

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
P. O. Box 1005
WASHINGTON 13., D. C.

MAGYAR KULTURÁLIS FIGYELŐ
Hungarian Bimonthly — Revista Húngara
Revue Hongroise

Előfizetési díj: Északamerikában
egész évre \$ 4.00, félévre \$ 2.00
Más országban havi két coupon

KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR

175 évvel ezelőtt született a nagy magyar tudós. Ebből az alkalomból közöljük az alábbi cikket.

Az Encyclopaedia Britannica így emlékezik meg róla:

Csoma de Kőrös, Alexander (1784 - 1842), or, as the name is written in Hungarian, Kőrösi Csoma Sándor, Hungarian traveller and philologist, born April 4, 1784, at Kőrös in Transylvania, belonged to a noble family which had sunk into poverty. He was educated at Nagyenyed and at Göttingen. In 1820, having received from a friend the promise of an annuity of 100 florins (about 10 L.) to support him during his travels, he set out for the east to investigate the origin of the Magyars. He visited Egypt and then disguising himself as an Armenian he crossed central Asia to Tibet, where he spent four years in a Buddhist monastery studying the language and the Buddhist literature. To his intense disappointment he soon discovered that he could not thus obtain any assistance in his great object; but, having visited Bengal, his knowledge of Tibetan obtained him employment in the library of the Asiatic society there, which possessed more than 1,000 volumes in that language; and he was afterward supported by the government of Bengal while he published a Tibetan-English dictionary and grammar (both of which appeared at Calcutta in 1834). He also contributed several articles on the Tibetan language and literature to the «Journal of the Asiatic society of Bengal», and he published an analysis of the «Kan-Gyur», the most important of the Buddhist sacred books. Meanwhile his fame has reached his native country and procured for him a pension from the government, which, with characteristic devotion to learning, he devoted to the purchase of books for Indian libraries. He spent some time in Calcutta studying Sanskrit and several other languages; but, early in 1842, he commenced his second

attempt to discover the origin of the Magyars. He died at Darjeeling on April 11, 1842. An oration was delivered in his honour before the Hungarian academy by Jozsef Eötvös, the novelist.

Életrajzírói megemlítik, hogy az akkori idők szokása szerint a szegény, tandíjat fizetni nem hires erdélyi, nagyenyedi kollégiumban diákszolgaként végezte tanulmányait. Ez azt jelentette, hogy amíg a tehetősebb társai a tanítás és a kötelező szorgalmi idő után játszhattak, vagy egyéb kedvteléseiknek élhettek, a kis Sándor, aki egyébként már diákkorában is gyenge legényke volt, társai szobáit, lábbelijét takarította, vagy a konyhán segített a szakácsnénak. Mégis, vagy talán éppen ezért ő mutatta fel osztályában a legjobb eredményeket. Szemlélődő, kutató természete korán jelentkezett. Már Nagyenyeden foglalkoztatta a nagy kérdés; mi a magyarság eredete? Szabad idejében, néha éjszaka is, bujta a kollégium híres könyvtárát, szeretett volna a magyarok őshazájáról valamit megtudni.

Kollégiumi tanulmányait osztályelsőként fejezte be. Jutalma egy évi 15 fontsterlinges ösztöndíj lett a híres Göttingai Egyetemen. Előbb teológiai tárgyakat tanult, de csakhamar átváltott Eichhorn professzornak, a híres nyelvtudósnak keleti tárgyú előadásaira. Hangyaszorgalommal vetette rá magát a keleti nyelvekre. Eközben ébredt fel benne megint a magyarság eredetének gondolata, ugyanis az arab forrásokban rendkívül sok utalást talált az ősi magyarságra. Egyetemi tanulmányai során is kitűnt nagy tehetségével, kitartó szorgalmával; professzorai számos alkalommal részesítették nyilvános dicséretben. Göttingai tanulmányainak harmadik éve vé-

gén határozta el az akkor 24 éves Kőrösi Csoma Sándor, hogy életét a magyar nép eredetének kiderítésére szenteli. Az 1818-as év végén visszatért Nagyenyedre, ahol professzorsággal kínálták a kitűnő bizonyítványokkal hazatért, volt tanítványt. De ő akkor már csak egyetlen célt lát maga előtt, a magyar őshazát. Göttingában mégjobban látta, mennyire rokontalan, társtalan nép a magyar Európa földjén, ő mindenképp meg akarta találni népe nagy családját, valahol Ázsiában.

1819-ben Zágrábban szláv nyelveket tanult. Arab, hindosztáni, török, örmény, szanszkrit és angol nyelvtudása mellé, úgy érezte ezekre is szüksége lesz. Még ennek az évnak a végén utra is kélt Nagyenyedről. Románián át Bulgáriába, majd Görögországba ment. Gyalog, fillér nélkül. Jóembereknél száll meg és azt eszi, amit uton-utfélen ajándékba kap. Egyiptomon keresztül Cyprusba, majd innen egy sziriai hajóval Latakiába vitorlázott. Megint gyalog folytatta útját egyedül Aleppóba. Itt egy karavánhoz csatlakozva éri el Moszult, majd innen csónakon a Tigris folyón Bagdadba utazott. 1820 október 14-én Teheránban találjuk s csak 1821 november 18-án érkezik meg Bokharába. Most is, mint majdnem mindig, gyalog vándorol az uttalan utakon s hogy feltűnés nélkül folytathassa útját, rendszerint annak a vidéknek a rongyaiba öltözik, amelyen éppen keresztül vándorol. 1822 január 6-án Kabulban tartózkodott, innen India felé veszi útját és Lahore-n, Amritsaron át Kaszmirba ment. Jarkendba igyekezett, de Lehből visszatért Lahore-ba, pénz, összeköttetés nélkül még ő sem mert nekivágni az életveszélyes utnak.

Utja során mindig, mindenkitől érdeklődött a magyarsággal rokon népek iránt; figyelte a tarka középázsiai népek nyelvét, hátha egyszer ismerősen csengő szavakra lel.

Lahore-ba való visszatérésekor találkozott egy angol utazóval, Mr. Moorcroft-tal, aki csakhamar szoros barátságot kötött vele. Ez az angol utazó beszélt rá a keleti nyelveket tudó, fanatikusan kitaró Kőrösi Csomát, hogy tibeti tanulmányokba kezdjen. A sok éves nélkülözés, a továbbjutása elé tornyosuló akadályok és az új, tibeti nyelv varázsa végülis arra vette rá a magyar utazót, hogy elfogadjja Moorcroft ajánlatát. 1823 május 2-án indult

vissza Lebbe, majd a Zanszkár tartomány-beli zanglai kolostorban állapodik meg. Ez a kolostor Ladakh-ban, vagy miként akkor másként is hívták, Nyugat-Tibetben van a Zanszkár folyó partján. A kolostort lakó tibeti lámák barátsággal fogadták a nyelvüket akkor már valamelyest beszélő és buddhizmusban ismeretekkel rendelkező Kőrösi Csoma Sándort, aki egészen más emberként jelenik meg közöttük, mint az eddig ritkán látott, hódító szerepben mutatkozott európaiak. Nem lehetetlen, hogy ez a magatartás volt Kőrösi Csoma sikerének a titka. Hihetetlen szerénysége, tudássonja, igénytelensége a leggyanakovbb lámák bizalmatlanságát is eloszlatta. Kőrösi Csoma zanglai tartózkodásának első napjaitól kezdve mindvégig úgy élt a kolostor lámái között, mintha velük együtt nőtt volna fel. Különösen összebarátkozott az egyik nagy tisztelnek örvendő, tudós lámával, Sans-Rygas

« Kanam [is] notable as the place where a systematic study of the Tibetan language by a European first began. A Hungarian, named Csoma de Kőrös, arrived in Western Tibet about 1825 and settled at Kanam, where he resided several years. The ostensible object of his researches was the origin of the Hungarian race and language, over which there was controversy. He at once fell in love with the character of the Tibetans, as we did, and found no difficulty in adopting the hypothesis that a people so endowed with charm and intelligence could not be but be cousins of his own Hungarians...

« Csoma published a grammar, now very rare, and a dictionary, and must therefore be hailed as the Father of Tibetan studies. His residence among the lamas opened his eyes, too, to the nobility of Buddhist doctrine and to the similarities that exist between its ethical precepts and those of Christ. He died at Darjeeling in 1842, and left behind him the memory of a singularly sweet and enthusiastic personality. » (Marco Pallis, *Peaks and lamas*. 2d ed. London, Cassel [1940] p. 66-67).

Phun-tshogs-szal, aki celláját is megosztotta vele, sőt tanítványának fogadta.

Kőrösi Csoma 1824 október 24-ig maradt a zanglai kolostor falai között. Egész napját a tibeti nyelv és a buddhista könyvek tanulmányozásának szentelte, közben szorgalmasan jegyezte a tibeti nyelv szavait, s fűrkészte annak nyelvtani szabályait. Szorgalma a kolostor többi lámáit is csodálkozásra készítette és « Philingi Dasa »-nak, « Idegen Tanítvány »-nak keresztelték el.

Kőrösi Csoma zanglai tartózkodása után Sabathuba, a Himalája déli hegyvidékére ment, majd 1825 augusztusában megint Zanszkár közelében tartózkodott, előbb a phuktali kolostorban, majd pedig a zanglai tanítómestere falujában, Teta-ban. 1827 és 1830 közt a kanumi kolostorban folytatja munkáját. Ekkor már minden idejét nagy művének szenteli. Az Asiatic Society of Bengal ekkor már határozottabban figyel fel Kőrösi Csoma nyelvészeti munkájára és rendszeres anyagi támogatásban kívánta részesíteni. Kőrösi Csoma akkor is hű marad magához; a legszükségesebb anyagi szükségleteken, élelmen és a lámák által hordott ruhán kívül mást nem kívánt; ő nem pénzért, hanem a tudományért dolgozott.

Nyelvészeti gyűjtőmunkájáról, 40.000 tibeti szóval a tarsolyában, 1831, májusában érkezett meg az Asiatic Society of Bengal meghívására, Kalkuttába. Itt a társaság székházában lakott és itt is dolgozott nagyjelentőségű művén, a Tibeti Angol Szótáron és Nyelvtanon, amelyek nyomtatásban 1834-ben jelentek meg. A hatalmas mű megjelenése nagy feltűnést keltett. Kőrösi Csomát ünnepelni akarták. S ő az ünneplések, a taps, a dicsőség elől megint tanulmányaihoz húzódott vissza. S ismét visszasírt benne régi vágya, célja, amivel annak idején, tizenöt évvel korábban Nagye nyedről, Magyarországról elindult: a magyarság eredetének kutatása. Bengáliában folytatja munkáját és több alkalommal kísérelte meg, hogy Nagy-Tibetbe behatoljon, ahol - úgy vélte - talán talál valami nyomot az ősi magyarság felől. Végül is 1837-ben megint Kalkuttában dolgozott, mint az Asiatic Society könyvtárosa, ahol a töle megszokott hangyaszorgalommal bujta tovább a tibeti, hindosztáni és szanszkrit nyelven írott könyveket. Nagy tu-

dása, szerénysége különleges megtiszteltetést biztosítottak számára; különleges lénynek tartották, olyasvalakinek, aki egyedül képes elvégezni ezt a buvárkodó munkát. Keze alól egyre-másra kerültek ki a különböző buddhista könyvekről készült tanulmányok, elemzések.

1842-ben megint felrémlt előtte az a lehetőség, amit Nagy-Tibetben találhat. Sokat hallott a lámakolostorok bölceitől a Dalai Láma hatalmas könyvtáráról. Az itt őrzött könyvekben, kéziratokban vélte elrejtve a nagy titkot, a magyarság eredetét. Odahagyja könyvtárosi állását és társai ellenzése dacára is neki indult a Lasszába vezető utnak, mint mindig, ismét gyalogszerrel. Nem jut messzire. A Terai mocsárvidéken malária veri le a lábáról az egyébként sem erős szervezetű tudóst s a tibeti határon lévő Dardzsilingben már nem tudta utját folytatni, ágynak esik. Itt Dr. Campbell, az angol kormány egyik tisztviselője vette pártfogásába a nagybeteg Kőrösi Csomát. De a gondoskodás hiábavalónak bizonyult; a nagy magyar tudós, nemzetközi nyelvészet egyik hőse, 1842. április 11-én kilehelte lelkét, utolsó töredezett szavaival magyar őstörténeti elképzeléseit magyarázva. Ott temették el Dardzsilingben, a Mount Everest tövében. Sirjára az Asiatic Society of Bengal állítottatott díszes siremléket, amelynek egyik oldalán hosszú, angol nyelvű felirat dicsőíti az alatta fekvő, nagy magyar tudós emlékét. Az emlékmű másik oldalán a Magyar Tudományos Akadémia által elhelyezett felirat hirdeti Kőrösi Csoma érdemeit. De a szerény, lámaruhában járó elmélkedő, hihetetlen munkabírásu, hazájától messze idegenbe szakadt, bölcs magyarról, - akit a buddhista egyház is nagyjai közé fogadott - talán az a sírfelirat szól a leghivebben, amelyet szülőfaluja helyezett el az emlékművön:

Idegenben elhalt
nagyhirű tudós
Néhai

CSOMA SÁNDOR
emlékére

Csomakőrös, Magyarország
szülőközségétől
1910

Sztáray Zoltán
(New York)

At the grave of Kőrösi Csoma

Darjeeling, June 24, 1959

... This morning, Tenzing [the conqueror of the Mt. Everest] who is ever gentle, obliging and unassuming (the rarest qualities for a hero) came and gave me a lift, picked up an old Tibetan woman and the photographer and a guide to the grave. The grave is in a lovely emplacement just over the main road but in full view of the Himalayan range, Kanchanjunga and others, behind which lies the plateau of Tibet, Csoma's never realized dream!

There are three plaques on the tomb, Tenzing readily agreed to pose before them. I joined

the group before the Hungarian one... Tenzing remarked that the monument is fortunately resembling slightly a Tibetan Chorten... Before leaving, we all offered some flowers and a prayer to the memory of this great man whom I feel attracted to, the more I hear of him: of his humble manner, his tenacity and courage, his patience and devotion. His books are still in use in schools and colleges over here....

Sister Savitri (Khanolkar)

Felhívás olvasóinkhoz

Sokezer tibeti kényszerült hazája elhagyására. Sorsuk nem ismeretlen előttünk és arra a szolidaritásra emlékeztet bennünket, melyet a szabad világ tanusított a magyar menekültek megsegítése terén az 1956-os forradalom után.

Folyóiratunk az olvasók segítségét kéri és továbbít minden összeget, melyet a tibeti menekülteknek ajánlanak fel. A segély közvetlenül is elküldhető a következő címre: Sister Savitri (Khanolkar), « Ramkrishna Vedanta Ashram », Vilamber Estate, Darjeeling, Bengal, INDIA.

Appeal to our readers

Thousands of Tibetans were forced to leave their country. Their plight is not unknown to us and reminds us of the solidarity of the free world in aiding the Hungarian refugees after the 1956 Revolution.

This periodical appeals to the generosity of our readers. We will transfer any contribution offered to the Tibetan refugees; or send your contribution directly to Sister Savitri (Khanolkar), « Ramkrishna Vedanta Ashram », Vilamber Estate, Darjeeling, Bengal, INDIA.

Kőrösi Csoma siremlékének felirása (magyar fordításban):

H. J.

KŐRÖSI CSOMA SANDOR

Magyarország szülötte
 aki hogy nyelvtudományi kutatásokat folytasson
 Keletre jött
 és, miután éveket töltött el olyan nélkülözések közt,
 minőket ember ritkán viselt el,
 fáradhatatlan munkával a tudomány javára
 összeállította szótárát s nyelvtanát
 a tibeti nyelvnek,
 emléke valódi óreit.

Lassza felé indulva, hogy munkáját folytassa,
 meghalt e helyen 1842 április 11-én
 életének 58-ik évében.

Munkatársai,
 a Bengáli Ázsiai Társaság
 szentelik e táblát emlékének
 Nyugodjék békében

KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR SIRJÁNÁL

Darzsiling, 1959, Június 24.

Ma reggel eljött értem Tenzing, aki mindig kedves, előzékeny és szerény (a legritkább tulajdonságok egy hősnel), és kivitt a sirhoz. Útközben felvettünk egy öreg tibeti menekült aszszonyt, a fényképészt és egy vezetőt. A sir gyönyörű helyen fekszik, közvetlenül a főút felett, de kilátás nyílik tőle az egész Himalája-hegyláncra, a Kancsandzsungára és más csúcsokra, amelyek mögött terül el a tibeti fennsík, Csoma soha meg nem valósult álma!

Három emléktábla van a siremléken. Tenzing örömmel vállalkozott rá, hogy előttük (az angol és magyar előtt) állva lefényképezzék, én magam a magyar tábla előtt csatlakoztam a csoport hoz. (Lásd a képes mellékletben). Van még egy magyar, de az nem elég olvasható ahhoz, hogy lefényképezzék. A következőképpen vannak elhelyezve: az angolszövegű tábla, melyet a Bengáli Ázsiai Társaság ajándékozott, az északi oldalon van; a magyar felírású, amelyik előtt mindnyájan le vagyunk fényképezve, a nyugatin; és a hosszú magyar szövegű a délin. A keleti oldalon nincs tábla, ez az oldal a temetődomb emelkedőjére néz. A siremlék el van hanyagolva és a felírásokat fedő üvegtáblák el vannak repedve; alattuk penész homályosítja el a szöveget.

Tenzing megkísérelte tisztára törülni az üveget, azonban a szenny belül van. Teljes renoválásra volna szükség. Tenzing megjegyezte, hogy

az emlékmű szerencsésen emlékeztet a tibeti chorten-re (sirkőre), így hát megkértem, tűzzön ki rá imazászlókat. Mielőtt elhagytuk a temetőt, mindnyájan virággal és imával áldoztunk e nagy ember emlékének, akihez olyan vonzódást érzek, minél többet hallok róla: alázatos modoráról, szívósságáról és bátorságáról, türelmességéről és odaadásáról. Könyveit ma is használják az iskolákban és a felsőbb oktatásban erre mifelénk. Azonban hogyan ejtik ki a nevét! Nem tudtam, hogy ez a mi felfedezőnk! A bengáliak főleg akkor hoztak zavarba, amikor egy ilyen nevet mondtak ki: «Samadhi Chorus»! És épp ők, akik rendszeren minden «a»-t «o»-nak ejtenek. Hogy éppen fordítva csinálták ebben az esetben!

Mi itt mindnyájan szívünkbe fogadtuk s állandóan imádkozunk érte. Még Tenzing is meg volt indulva. Ritkán találkoztam olyan lekötelező modorú, szerény és derűs emberrel, mint amilyen Tenzing. Mikor erre a szolgálatra kértem, azonnal s a legnagyobb jóakarattal s készséggel tett eleget a kérésnek. Rendkívüli módon meghatotta, hogy az Egyesült Allamokbeli magyar közösség milyen sokat áldozott első keresztéből más, hozzájuk hasonló szenvedők javára. Megmutattam neki az Október 23 c. folyóiratban megjelent cikket Kőrösi Csoma Sándorról. (Lásd e számunkban magyarul) Tenzing egy vagy két napon belül ismét a hegyek közé megy. A menekültek már kezdenek érkezni ide is. Napégette és sebes lábú emberek csoportjai és ösvérek, megrakva megmaradt holmijaikkal. Még nok és gyermekek is. Itt helyben is gyűjtünk nekik. Majd megírom a részletes terveket, hogyan próbálnak javítani helyzetükön. Isten áldja minden barátunkat, aki segíteni igyekszik e jó ügyben.

KÖRÖSI
CSOMA
SÁNDOR:

Nem pusztán csak nyelvész vagyok. A különböző nyelveket csak azért tanultam meg, hogy behatoljak régmúlt korok érdekességeinek tárházába és élhessek minden korban és minden nevezetes nemzettel.

Sister Savitri (Khanolkar)
(sz. Eva Maday)

MAGYAR KIÁLLÍTÁS MANILÁBAN

Szivesen számolok be a « Hírünk a Világban » hasábjain a Negyedik Nemzetközi Egyetemista Fesztiválról (4th International Student Festival). A nemzeti ébredés és újonnan megszerzett függetlenség országaiiban, Ázsiában nagyobb eseménynek számít egy nemzetek közti találkozó, mint bárhol másutt a világban.

A Manilában 1959 február 15-20 között megrendezett fesztiválon a Szabad Magyarország egyenjogú tagként szerepelt harminc nemzet között. Képviselve volt minden szabad ázsiai ország, Ceylontól Japánig. Indonéziától Pakisztánig. De más világrészek küldöttei is itt voltak. Afrika legszebb kiállítását a United Arab Republic hozta. Még olyan távoli országok mint Canada, USA, Svédország, Franciaország is. Nem sorolom fel mind a 29 plusz egy országot, megtalálható az a díszes kiadványokban és sajtóban.

Harminc ország kulturális találkozója volt ez a hét, habár sokan úgy mondták, hogy 29 + 1. Huszonkilenc külügyminisztérium és kultuszminisztérium, követség és konzulátus, diákszövetség és egyetemi tanács gondoskodott arról hogy nemzetük méltóképpen legyen képviselve. A harmincadik lehetőségei jóval szerénvőbbek. Az anyagiak hiányán kívül még egy, legalább akkora akadállyal kellett megküzdeni. A rendezőség és a résztvevők egyaránt sokkal természetesebbnek tartották volna a budapesti jelenlegi csatlós kormány küldöttségének jelenlétét. Nemzetközi jogi és egyéb érvekkel magyarázták ezt. Bizony szükség volt történelmi és antropológiai, nemzetközi jogi és kulturális argumentálásra, hogy az ellenfeleket vagy jobban mondva ellenkezőket semlegessé tegyük, a semlegeseket pedig tevékeny barátta változtassuk.

Végül is ebben a « kis-egyestültnemzetekben » közelebb jutottunk az igazsághoz mint az East River-parti Palotában, az UN-ben. Az ábécé-sorrendben felállított zászlórudak a közép táján így következtek hogy ... France, Hungary, India, Indonézia... Az 1956-ban

szabaddá lett Magyarország zászlaja ott lengett egy hétig egy sorban a többi boldogabb országéval. A Magyar Forradalom hősei, az az ezer és tizezer szabadságharcos, aki életét adta ezért a zászlóért, Ők voltak ennek a nemzetközi találkozóknak a láthatatlan de mégis jelenlevő szereplői. Ők vívták ki a magyar név számára azt a megbecsülést, hogy mikor az itt élő egyetlen magyar diák felvonta a mi nemzeti zászlónkat, mindenki odafigyelt, minden fotóriporter azt fényképezte, minden rádiószpiker azt magyarázta, hogy a magyarok nem kevesebbek mint a világ bármelyik népe, csak sajnos kevésbé szerencsések.

Az egészszhetes ünnepség-sorozat az államelnök, Carlos Garcia ünnepi beszéddel nyitotta meg, programul jelölve meg a közelmultban önállósult volt gyarmati országok összefogásának szükségességét. Jelen volt a teljes diplomáciai kar és a közélet számos képviselője. Ezekben a napokban a Távolkelet ifjúsága ide figyelt. Később az elnökkel folytatott beszélgetésem során (*Lásd a képes mellékletet*) nagyon természetesnek tűnt az ő gondolatmenetét tovább fűznöm, amikor azt kértem, hogy a volt gyarmati népek szolidaritása terjedjen ki a ma szovjet-gyarmatára, Magyarországra. A vele folytatott tárgyalás — ugyszintén néhány más ország kormányképviselőjével való találkozásom — arról győzött meg, hogy a Magyar Forradalom szovjet által való letiprása ilyen prezentációval nemcsak sajnálkozást, vagy együttérzést eredményez, hanem elvezet odáig, amikor tárgyalni lehet az igazi cselekedetek lehetőségeiről is.

BARTÓK
BÉLA:

Kelet és Nyugat szintézisét akarjuk megvalósítani. Ezt a szerepet igényelhetjük, tekintettel fajunkra és földrajzi helyzetünkre, mely egyidejűleg Kelet legszélsőbb pontja és Nyugat védőbástyája.

A kiállítás az állami egyetem, a University of the Philippines legszebb épületében, az óriási Liberal Arts College földszintjén és első emeletén volt elhelyezve. A kiállítási hely elosztásánál viszont már igazán szerencsések voltunk. A földszintről az első emeleti óriási csarnokhoz vezető lépcsőház egyenesen nekivezetett a magyar kiállításnak. Több látogatónk is volt, mint akármelyik másik országnak. Kár hogy valamiféle számláló berendezés nem volt elhelyezve. Pedig India Kína, Japán, az indonéziai és Philippine szigetvilágok sokezerévek kulturája mutatkozott be az egymásután következő csodálatos szobákban és fülkékben. Hátha még lett volna, aki szervezi és finanszírozza a magyar kiállítást, úgy mint a másik 29 országét, nempedig egyetlen magyar család és annak filipino és ceyloni barátai segítettek volna csupán. . . .

Magyar házi-szöttesek, kézimunkák, azután mintegy száz színes kép a magyar vidékek népviseletéről, fazekasiparról, faragott butorokról, himzésekről ábrázolták a sajátos motívumainkat. Százszor meg százszor kellett megmagyarázni az egyes ázsiai népi kultúrával való hasonlóságunk történelmi hátterét. Még soha életemben nem láttam annyi csodálkozó embert mint ezen a héten, amikor a mi népi kultúránk Középázsiaig visszanyúló gyökereiről beszéltünk. És alig szerezhattünk volna mással több barátot, egész életre szóló igaz barátot, mint ezeknek az általunk jól tudott de eleddig jobbra elhallgatott történelmi tényeknek a feltárásával. Anyoni kiállítási meghívást, előadási és cikkirási invitációt kaptunk, annak lebonyolítás bizony még egy jólműködő intézmény számára is tulsok tennivalót adna.

Buda és Pest egy-egy tablón 15-15 képen volt látható, azután mintegy 20 fénykép ábrázolta a vidéket. A művészi kiállítású budapesti képektől jobbra látható volt a négy nem olyan művészi fénykép, ami a város utcáin készült 1956 október végén és november elején.

A mozi előadás sorozatban számunkra adódott alkalmat sajnos nem tudtuk kihasználni, mert nem volt filmünk.

Az ünnepi hetet befejező « International

Night »-nak is volt magyar száma. Az International Club tagjai megtanultak két magyar népdalt erre az alkalomra. Bartók és Kodály gyűjtései népszerűvé váltak az ázsiai diákok között, mert — mint mondták — csak a szöveg nyelvezete idegen, de a pentaton muzsika igen ismerős fülüknek. Azóta itt is ott is dudolják vagy füttyülik hogy « Ugy tetszik hogy jó helyen vagyunk itt, úgy tetszik hogy máskor is voltunk itt. . . » A rádióállomások is szívesen veszik elő ezt a hangszalagot ismételtlen.

Tény az, hogy Ázsiában szívesen látott vendégek voltunk az elmúlt év során. Hasonlattal élve azt mondhatnám, hogy végelláthatatlan szüz földek termik itt meg a bevett magot, százmilliói a fogékony, nyiladozó lelkeknek keresik, kutatják az emberi boldogulás utját. Rajtunk is áll, hogy kerül-e jó mag ebbe a talajba. És itt találkozik a magyar érdek, az ázsiai érdek, az egész szabad világ érdeke.

Horváth János
(Manila)

BIRÓ LAJOS: Én itt csak bányász vagyok, (Új-Guineából) ki tördeli és napvilágra hozja a durva sziklát, miből avatottabb kezek választják ki a drágakövet s illesztik be a természettudományok ékes koszorújába. Erzem és tudom, hogy minden magyar természettudós együtt érez velem akkor, mindön e távoli világ-részben abban a reményben küzdöm és dolgozom, hogy majdan örömmel és büszkeséggel mutathassak rá: ime ezeket a természeti kincseket egy ismeretlen világ-részben magyar ember kutatta fel, magyar természettudósok ismertették meg a tudományos világgal, az eredeti és mértékadó darabok magyar gyűjtemény tulajdonai s bármely nemzetből való későbbi tanulmányozója a messze tájnak nem nélkülözheti többé a magyar irodalmat.

PARAZITÁK VAGYUNK?

— Ti paraziták! Mért nem maradtatok Magyarországán?

— Mért nem megy maga oda?

— En itt építettem fel az otthonomat. 50 évig dolgoztam, hogy felépítem ezt az országot és akkor ti paraziták idejöttök.

— Az oroszok megölték az apámat!

— Hány oroszot ölt meg az apád?

Ez a párbeszéd egy Mikoján ellen tüntető magyar menekült és egy sanfranciscói polgár közt zajlott le a San Francisco Sunday Chronicle (1959, I. 11.) az első oldalán közölte, kommentár nélkül. Kevés kivétellel az amerikai sajtó és közvélemény hasonlóképpen reagált Mikoján látogatására: nem a tömeggyilkosok főképviselőjének jelenlétén háborodott fel, hanem az áldozatok tiltakozásán. Maga az elnök is szűkebbnek látta, hogy elítélje a magyar menekültek spontán reakcióját.

A tüntetők a minden szabad országban megengedett jogukkal éltek; (persze csak az erőszakot nem alkalmazó tüntetőkről beszélünk, s a tüntetések túlnyomó többsége ilyen volt). Más kérdés, tudatában voltak-e annak, hogy mekkora ellenszenvet váltanak ki magatartásukkal az amerikai közönség nagy részéből. De a lényegen az sem változtatott volna, ha tüntetés helyett csupán csak gondolták volna, amit kinyilvánítottak. Akkor talán nem vágták volna a fejükhöz, hogy paraziták, de — gondolták volna róluk!

Az amerikai közvélemény ui. sokkal inkább a koegzisztencia híve, mint Mikojánék. Talán túlzott békeszeretetből, talán tájékozatlanságból vagy feledékenységből, talán az önvédelmi ösztön tragikus hiánya folytán. De nem politikai taktikából.

Az európai közvélemény megdöbbenéssel figyelte, hogyan szekundál az amerikai közönség a magyarokat leckéztető Mikojának. A pár éve Hruscsovot és Bulganint hideg megvetéssel fogadó Londonból (ahol a magyar tüntetők szerepét a Parlament munkáspárti tagjai vállalták) ezt jelentette a Christian Science Monitor (1959, I. 16.):

«Mikojának az a megjegyzése, hogy "mi a szabadság eszméjét képviseljük, de nem a huligánok szabadságát, hanem a huligánoktól ment szabadságát" amit a jelentések szerint megtapsoltak az Egyesült Államokban, — itt [Londonban] éles visszahatást váltott ki.

Hangsúlyozzák, hogy az egyéni szabadság fogalma a szovjetnél gyakran bizonyult nemlétezőnek. A Daily Mail még azt is hozzátette:

"Mi nem tudjuk elfelejteni, hogy a huligánok, akik tüntettek ellene, magyarok voltak. Ugyanazok — emlékeztek? — akik két évvel ezelőtt szinte pusztá kézzel orosz tankokkal szálltak szembe."».

A «parazita» vagy «huligán» vádra, melyet a magyar szabadságharcos menekültek ellen emeltek, szerencsére néhány letagadhatatlan tény adja meg a méltó választ. A Reporter c. folyóirat tette közzé még tavaly ősszel (1958, X. 30.), mit köszönhet Amerika a magyar menekülteknek:

«Senki sem állíthatja, hogy a [magyar menekülteket befogadó] országoknak nem érte meg. A magyar menekültek több mint kétharmada fiatal és erős. Meglepően nagy arányban magas képzettségűek vagy szokatlanul tehetségesek. Azok közül például, akiket az USA fogadott be, 72 % a legjobb munkabíró korban volt, 34 % olyan szakképzettséggel rendelkezett, melyre az amerikai iparnak igen nagy szüksége volt, 18 % elsőrangú mérnök, orvos, kémikus és fizikus, akik együttesen 30 millió dollár értékű neveltetési befektetést képviseltek.»

A szabadságharc világpolitikai előnyeire, melyeket az Egyesült Államok learathatott s amelyeknek egyik mellékterméke volt a kétszáz ezer menekült, most nem is térünk ki. De emlékeztetnünk kellene azoknak a magyar tudósoknak a munkájára, akiknek nyomába majd a most menekültek lépnek. Az Egyesült Államok és vele az egész szabad világ védelme katasztrofális helyzetbe került volna, ha a hidrogénbombát az oroszok készítették volna el előbb. Teller Edén s részben Neumann Jánoson múlt, hogy Amerikának lett meg előbb a hidrogénbombája.

Erre célozva közli a Seattle Post Intelligencer «Sorsunk ezeknek az emigránsoknak a kezében van» címmel nyolc tudós képét, köztük négy magyarét (Teller, Kármán, Wagner, Neumann). A cikk idézi Henry M. Jackson szenátort, aki ezeket mondotta: «Nem tudjuk felmérni sem azt a megfizethetelen ajándékot, amelyet e köztünk élő, bevándorolt tudósok nyújtottak Amerikának.»

(Cs. R. I.)

KOVÁCS BÉLA

Tizenkét évi haldoklás után — ez év június 21-én — meghalt Kovács Béla. Meg kellett halnia, mert élére állt egy mozgalomnak, mely az orosz hódítás konszolidálását akadályozta Magyarországon. Meg kellett halnia, mert a magyar ellenállás és függetlenségi gondolat új megtestesítőjévé tudott válni minden magyar szemében. Meg kellett halnia, mert hűség és tetterő, tisztánlátás és elszántság képessé tették olyan politika folytatására, melynek sikere politikai eszközökkel már nem volt feltartóztatható.

Vesztett csaták hőseinek ritkán emelnek emlékművet, de ha Termopyle emléke több ezer év után sem halványult el, illő, hogy Kovács Béla hősi harcát — bármilyen töredékesen is — felidézünk. Az egyoldalú megértés és engedékenység szellemének terjedésekor annak a politikának erőfeszítései, sikerei és felszámolása, mely Kovács Béla nevével oly szoros összefüggésben van, világpolitikai arányokban tanulságos lehet. Adja Isten, hogy megérjük az időt, amikor Kovács Béla eszméinek részletes forrástanulmányok alapján Zrinyihez méltó kéz emel emléket.

Politikai pályafutásának elején, a háborút megelőző évek nyomasztó légkörében nehéz, de gyümölcsöző és tanulságos szervező munkát végez és az ellenzéki küzdelmek során alkalma volt a szociális, gazdasági és politikai kérdésekben széleskörű tapasztalatokra szert tenni. A késői demokratikus törekvések egyik hordozója és jelentős szerepe volt a paraszt-ságunk öntudatra ébresztésében. Ez idő alatt nemcsak hogy nem szakadt el — mint annyian — a parasztságtól, de a származás szálait a közösségvállalás és hivatástudat felbonthatlanná erősítette.

A háború után, az ország újjáépítése érdekében vállalta az életrahívott négy párttal, köztük a Kommunista Párttal az együttműködést és mint belügyi államtitkár a községi és megyei önkormányzatok újraélesztésében jelentős sikereket ért el. Azonban a Kommunista Párt, mely az államélet összeomlását követő légüres térben, az orosz megszálló erő

minden lehető előnyt biztosító segítségével a legfontosabb hatalmi pozíciókat megszerezte, befolyását terjeszteni igyekezett és nyomása egyre fokozódott. Az építő munkát mindinkább a tulnyomó erővel szemben kifejtett ellenállás váltotta fel. Ez a küzdelem hozta meg Kovács Béla életének kiteljesedését — de ez érlelte tragédiáját is. Az 1945 őszi választások sikere talán nem egyedül Kovács Béla robusztus egyéniségének köszönhető, de a rá következő kormányalakítási tárgyalásokon már kezdett nyilvánvalóvá válni, hogy, ha az egyik oldalon a demokratikus többség, a másik oldalon egy megszálló nagyhatalom tényleges ereje áll, akkor minden talpalatnyi területért vére menő harc következik — s ennek Kovács Béla lesz a vezetője. Az egész magyarság ösztönös éleslátással sorakozott az addig alig ismert parasztember mögé, mert benne látta azt az egyéniséget, mely egy nép szabadságát sőt létét teljes elszántsággal, a tökéletes áldozatvállalás szellemében, az egyéni érdekek kikapcsolásával fogja védelmezni.

1946 elején szedte össze magát a Kommunista Párt a súlyos választási vereség után annyira, hogy támadást kezdjen a parlamenti többség ellen. A *The New York Times* egy évvel később úgy jellemzi a helyzetet, hogy « a ragyogóan szervezett és fegyelmezett magyar Kommunista Párt fokozatosan felfalja a többséget, mely a Kisgazda Párt birtokában van ». Az akkori amerikai politikai iránynak megfelelően nem említi az orosz megszálló erőt, mely minden « ragyogó szervezet és fegyelem » jelentőségét messze meghaladja. Kovács Béla is visszatér a Kommunista Párt módszerének első — márciusi — sikerére, amikor a Kisgazda párt politikájának irányításában döntő szerephez jutott. Rákosi 1946 nyarán tartott beszédével kapcsolatosan nemcsak a kérdést veti fel: « hadüzenet volt-e » a kecskeméti beszéd, « vagy valami távoli politikai akció bevezető lépése? » Nyomban hozzá fűzi: « akár így, akár úgy van, mi készen állunk, hogy megvédjük tömegeinket bármilyen támadó kísérlettel szemben. S meg fogjuk védeni pártunkat is. Nehogy félreértés legyen, már

most megmondom, hogy pártunk portáján a magunk urai vagyunk és még egyszer nem válalunk március 12-ét. Ha a kecskeméti beszéd valami ilyen kísérlet előjátéka lett volna, akkor előre megmondhatom, hogy célt tévesztett». Sőt azt is hozzá teszi: «Válaszolnom kellett, nehogy tovább éljen a politikai közvéleményben az a tévhit, hogy nyugodtan támadni lehet bennünket, mert ha más nem, a közérdek tisztelete lefogja a kezünket és még rágalmatokat is eltűrünk. Nem tűrjük». A Kommunista Párt egyelőre a *Szabad Nép* hasábjain folytatja a vitát, de lehetetlen nem látni az alig burkolt fenyegetést Révai «Hallgass az okos szóra» c. cikkében: «...Száz szónak is egy a vége, a kecskeméti beszéd komoly figyelmeztetés volt... Kovács Béla is hallgasson az okos szóra». De ő továbbra is kitart a demokratikus eszmék szolgálatában: «A Munkáspártok összekötő bizottsága bejelentette, hogy mozgósítja hiveinek tömegerejét. Révai felkészülésről ír, Szakasits Árpád ökölről beszél... Majdnem 3 millió titkosan leadott szavazat áll mögöttünk és politikánk mögött, amely forradalmi kísérletek helyett okos átalakulásra törekszik a demokrácia, az igazságos vagyon és jövedelemeloszlás és a legszebb emberi szabadságjogok szellemében... Aki tüntetni akar, ám tüntessen, de mi nem engedjük, hogy provokáljanak bennünket és... hogy provokáló fellépésünkre hivatkozhasanak, azzal próbáljanak esetleg takargatni olyan cselekedeteket, amelyek különben talán menthetetlenek volnának».

Kovács Bélának vannak cikkei, melyeket szinte változtatás nélkül lehetne sok közel- és középkeleti országban megjelentetni, vannak, amelyek néhány fogalom behelyettesítésével a világpolitikai helyzetre ma is érvényesek. A «Nélkülünk nincs demokrácia» c. cikkében többek között ezeket írja:

«Általában hathetenként kirobban a belpolitikai válság. Révai József vezércikkét ír a *Szabad Népben*. Szakasits Árpád elmondja, vagy megírja, hogy a Szociáldemokrata Párt törhetetlenül kitart a Kommunista Párt oldalán. Ezzel kezdődik. Mind a ketten bennünket támadnak. Elmondják, hogy veszélyeztetjük a koalíció egységét, a munkát, az újjáépítést és a demokráciát. Tudjuk, hogy ez nem

igaz. Ők is tudják, de elmondják, mert úgy gondolják, ez a helyes politika...».

«A válságot mindig a Baloldali Blokk jelenteti be és akkor válság van. A legújabb politikai vihar első jelentkezésénél a Kommunista Párt hivatalos lapja felvetette a kérdést, hogy kié legyen az ország. Vállalom a kérdést és megfelelek rá: a népe legyen. Az egész nemzeté, tehát a mi népünké is. Amíg mi politikai tényezők vagyunk Magyarországon, addig nem lehet róla szó, hogy az ország a... Kommunista Párt hitbizománya legyen. Ha a Baloldali Blokk türelmetlen vezetői úgy látnák, hogy velünk nem lehet együtt dolgozni a koalícióban és valami módon kísérletet tennének, hogy kiiktassanak bennünket, mint pártot az ország vezetéséből, maguk maradnának a hatalomban, de nélkülünk csak kisebbségi diktatúrát tudnának csinálni és ez talán még az ő értelmezésük szerint sem volna demokrácia...».

«Öklük mutogatásával, fenyegetésekkel nem lehet megváltoztatni azt a bizonyos szerencsétlenül ostoba parlamenti aritmetikát — ahogy Szakasits Árpád magát kifejezte — de minket sem lehet letéríteni arról az utról amelyet a magyar nép akarata jelölt ki számunkra. Szeretném, ha a munkáspártok vezetői végre számotvetnének a magyar élet bizonyos adottságaival és félretennék a szavakban vagy közigazgatási és rendészeti intézkedésekben megmutatkozó erőszakosságot... Ha valóban demokraták és a népet nem játékszernek, nem eszköznek, hanem a hatalom forrásának tekintik, akkor meg kell változtatni politikai módszereiket...».

«Vannak módszerek, amelyek Magyarországon teljességgel használhatatlanok. Tömegeink mindenkit meghallgatnak, aki barátságos szóval közeledik feléjük, de minden erőszakossággal szemben bizalmatlanok. Lehetséges, hogy az erőszak hatása alatt párttagok lesznek, de sohase lesznek párthívek...».

«Révai József szerint a 'jobboldal felvetette a politikai hatalom kérdését' s ő úgy gondolja, hogy a magyar demokrácia érdekében a baloldal kormányzati befolyásának erősödésére volna szükség. Révai szokás szerint összekeveri a marxizmust a demokráciával, a jobboldalt a Kisgazdapárttal és persze a tárcák elosztását a tényleges hatalommal...».

HAYNAU FOGADTATÁSA LONDONBAN

A szovjet vezetők amerikai látogatásai alkalmából talán nem érdektelen feleleveníteni az 1848-49-es magyar szabadságharcot vérbefojtó Haynau tábornagnak angliai fogadtatását.

Haynau 1950 szeptemberében Londonba látogatott. Nem hivatalosan ugyan, mert a nyugati kormányoknak akkor még nem jutott volna az eszébe hóhérokkal parolázni vagy velük együtt mutatkozni. Sőt nem is tábornagi egyenruhájában, csak amúgy rangrejtve. Tudta, hogy gyilkosokat civilizált társadalomban nem szeretnek szabadon járni látni. Legalábbis száz éve még...

A londoni munkások még így is tudomást szereztek ottlétéről s egy sörgyárban felismerték.

« Akiknek szeme van a látásra és erkölcsi érzéke a jó és rossz elbírálására, azoknak nem kell bizonygatnom, hogy mekkora hibák élnek és virúlnak rendőrségünknel, milyen siralmasan működik az igazságszolgáltatásunk. Akik ezt eltűrik, lehetnek talán jó párttagok valahol, de állítom, hogy ellenségei a magyar demokráciának... ».

A Kommunisták Pártja megfogadta a tanácsokat. A fenyegetések, a tömegekre való hivatkozások nem szűntek ugyan meg, de az erő tényleges megmutatását döntő pillanatban az oroszokra bízta. A békeszerződés ratifikálásának, a szuverenitás viszszerzésének ideje rohamosan közeledett, a külpolitikai nehézségek veszélye a többségi párt egyre határozottabb politikája nyomán az oroszok számára kényelmetlen lehetőségeket rejtegetett.

A Kisgazdapárt politikája 1946 második felében olyan eredményeket mutat, melyek komolyan veszélyeztetik az orosz hódítás konszolidációját. A miniszterelnök vezetésével hivatalos kormányküldöttség látogat nemcsak Moszkvába, de Washingtonba is. Később a Paraszt szövetség az « utca mozgósítására » a « parasztnapok » megrendezésével felel és százezres tömegeket hoz a fővárosba. A párt júniusi tizpontos követeléseit a Baloldali Blokk kénytelen elfogadni. Ennek nyomán az inter-

Alaposan összeverték, megdobálták szeméttel; csak a rendőrség mentette meg a Themzébe hajítástól.

A sajtó — változnak az idők... — nem a tömeggyilkos pártját fogta, hanem a tüntetőkéit. « A tábornagy úr úgy látszik nem is sejtette — írta az Illustrated London News — hogy minő iszonyattal kísérte Anglia minden osztálya az ő magyarországi tetteit. »

És a kormány? Nem a vendégjogról szónokolt. Az osztrák követ tiltakozását az angol kormány azzal utasította el, hogy Haynautól tapintatlanság volt egy szabad ország területén mutatkozni.

(R.)

nálótáborok legnagyobb részének kapui megnyílnak. A közhivatali elbocsátások (B-lista) revízióját meg lehet kezdeni. A rendőrség szervezetében a párt javára jelentős eltolódásokat sikerül elérni, sőt az orosz irányítás alatt álló kommunista fellegvárban, az Andrassy-ut 60-ban is kezd — bármily jelentéktelen mértékben is — a koalíciós elv érvényre jutni. A községi választások megtartása, mely a legrosszabb választási törvény esetén is újabb nyilvános kommunista vereségnek ígérkezett, sokáig már nem halasztható. Minden fenyegetés ellenére — vagy talán annak következtében — a polgári demokrácia elveihez való ragaszkodás a magyarság minden rétegében egyre erősebb lett. A Kovács Béla vezetésével folyó ellentámadás során, az 1946 őszi pártközi értekezlet egyikén Rákosinak e nyíltan kimondott vád ellen kell védekeznie: « Az általános benyomás szerint a Kommunisták Párt erőszakkal akarja a hatalmat megszerezni ».

A kommunisták reakciója heveségben minden eddigit felülmúlt. Gerő így nyilatkozik: « Az új hintapolitika épp oly veszedelmes, vagy még veszedelmesebb és károsabb az ország érdekeire, jövőjére, mint a régi volt ». (Amivel Gerő akaratlanul is egyenlőségjelet tett a hitleri Németország és a Szovjetunió közél!) Révai a pártkongresszus meg-

nyitására így ír: « Pártunk III. kongresszusa a magyar demokrácia fejlődésének forduló-pontján ül össze. A jobboldal Magyarország nemzetközi elhelyezkedésének revízióját próbálja elérni... bizonyos nemzetközi imperialista körök számára akar hidfőállást kiépíteni Magyarországon. A jobboldal felveti a politikai hatalom kérdését is, A munkáspártok visszaszorítására vagy kiszorítására törekszik a kormányzatból. A jobboldal vakmerően támad és provokál. Látjuk és számontartjuk a reakció erőinek felvonulását. Megtesszük a magunk előkészületeit. Harcba indulunk. A cél visszaverni a jobboldali reakciót és biztosítani a magyar népidemokrácia fejlődését ». Rákosi még érthetőbben fejezi ki magát: « ... És mert a reakció előretörése olyan méreteket ért el, hogy kezdi veszélyeztetni a magyar demokrácia minden vivmányát, elhatároztuk, hogy végre rendet teremtünk ezen a téren is. Erre a célra minden eszközt fel fogunk használni ».

Hónapokon belül kiderült, hogy ez a « minden eszköz » mit jelent. A Kisgazdapárt s a nemzeti ellenállás felszámolására megkonstruálják az « összeesküvésű pert ». A vádirat szinte önlepleplezően sorolja fel a kommunista hatalomátvételt akadályozó politikai « bűnöket »: « Kovács Béla és a Kisgazdapárt centrumcsoportja a demokratikus államrend [értsd: proletárdiktatúra] megszilárdulását minden eszközzel késleltetendő, szándékosan akadályozták a bel- és külpolitikai konszolidáció [értsd: egypártrendszer és szovjet gyarmattá válás] megvalósulását. Belpolitikai vonalon az 1946 június-július koalíciós válság alkalmával a centrumcsoport dolgozott ki egy tíz pontba foglalt, a pártnak a baloldali blokk pártjaival szemben támasztott követeléseit tartalmazó memorandumot, mely ab ovo teljesíthetetlen célzattal a válságot krónikussá tette ».

Az ítélet meghozása az annyira ismert módszerek alkalmazása után már nem volt nehéz. De jellemző, hogy a belügyminiszteri jelentés vádjainak egy része fel sem merült a tárgyalások során, másrészt a « Szövetséges Ellenőrzőbizottság Ügyészége » Kovács Béla ellen olyan adatok közlése miatt is vádat emelt — a nyugati diplomáttal és politiku-

sokkal folytatott tárgyalásokon kívül — melyek a Washington-i hivatalos látogatás alkalmával (talán éppen Rákosi révén) kerültek « ellenséges imperialista kézre » és amelyek ujságokban, folyóiratokban is megjelentek. Főlölesleg megemlíteni, hogy Kovács Béla nem volt a küldöttség tagja.

Kétségtelen, Kovács Béla idejében meglátta, hogy ellenfelei a parlamentáris demokrácia klasszikus szabályait nem tekintik érvényesnek. Még a sikerek idején megtett minden tőle telhetőt a belpolitikai erők mozgósításán kívül, hogy adott pillanatban, amikor a kommunista fenyegetések beváltására kerül sor, a parlamenti többség mellett tényleges erőt és a nagyhatalmak támogatását is biztosítsa. Nem az ő hibája hogy ez a törekvés eredménytelen maradt. De ezt kalandokba való beugrásnak minősíteni, vagy vád tárgyává tenni a vasfüggönyön innen aligha lehet.

A paraszt-képviselők utolsó kiállása is derekba tört. Kovács István szavai viharos helyeslést váltanak ki, amikor azt mondja: « ... Mélységes fájdalommal tapasztaljuk és látjuk, hogy azokat, akik belőlünk valók, velünk azonos életsorból, kerges kezű parasztpától és anyától származnak, ma Kovács Béla, holnap Nagy Ferencet rágalmazza. Mi ebbe soha belenyugodni nem tudunk ». A paraszt-képviselők « állástfoglalnak minden olyan törekvéssel szemben, amely a Kisgazdapárt erőszakos megbontását célozza vagy azt, hogy a parasztságot szembeállítsa az értelmiséggel és az ipari munkássággal. Bűnösket védeni nem akarnak, a teljes igazság érvényesülése érdekében kívánják, hogy az összeesküvés ügyében küldjenek ki 25 tagu, teljes jogkörrel felruházott parlamenti vizsgálóbizottságot ».

De hiába volt « Kovács Béla ügye egyike a magyar politika legfontosabb elvi kérdéseinek és nem személyi jelentőségű kérdés », a parlamenti vizsgálóbizottság kiküldésére soha nem került sor. Néhány nap múlva a világlapok is közlik az *Associated Press* jelentését: « Husz orosz katona egy tábornok vezetésével letartóztatta Kovács Béla kommunistaellenes képviselőt. A többségi Kisgazdapárt tagjai szerint ez a cselekmény 'közvetlen beavatkozás' volt a belügyekbe ».

Nem álltathatjuk magunkat azzal, hogy egy szerencsésebb többségi politika elháríthatta volna a magyarság végzetét. Kovács Béla csak az első politikai ellenfél volt, aki az erőszakosan gyarmatosító orosz nagyhatalmat a demokratikus álarc levetésére kényszerítette. Egy évvel később Prágában csavarják ki a hatalmat a vezető, régi polgári politikusok kezéből és az orosz érdekerület valamennyi országában az összeesküvésű perek egész sorozata fölri meg újra meg újra az egyre gyéribben jelentkező nemzeti ellenállást. Az azonos sors kétségtelen, legfeljebb szebben lehetett volna megsemmisülni, ha Kovács Béla erkölcsi kategóriái szélesebb körben találnak követőkre. De ez is csak idő kérdése volt.

Kovács Bélának az az elhatározása, hogy szabadságát teszi a történelem mérlegére, már nem tartozik a politikus cselekedetei közé. Az emberi nagyság ritka kiteljesedése az. Teleki Pál a halál, Kovács Béla a szibériai börtön érvelését választotta, hogy népét és a világot a fenyegető veszedelemre rádöbbsentse.

Amikor barátai figyelmeztették, hogy az 1946 decemberében megindult rendőrségi akció elsősorban ő ellene irányul, és személyi biztonságát féltették, megingathatatlan elszántsággal jelenti ki: « Oda fogunk állni a bíróság elé. Nem azért, hogy igazságot szolgáltasson, hanem, hogy a szavak igazi értelmének kimondására kényszerítsük őket. Hogy mindenki lássa végre, hogy egy kommunista számára a demokrácia proletárdiktatúrát, a koalíció kommunista uralmat, a magyar politika orosz érdekek szolgálatát jelenti ». « Nem kell, hogy 'veszély nélkül' átjuttassatok a határon — mondta — Az ellenállás folytatása nemcsak a parlament padjairól, de nem is csak fegyverrel lehetséges. Ne becsüljétek le az áldozat értékét. Ha meg kell lenni, a pincebörtönökben folytatjuk, amit elkezdünk. A föld alatt terméshozó erők működnek! ».

Ezeknek a szinte biblikus szavaknak a visszhangja csendült fel bennem, amikor az ÁVO kedvenc kifejezését — « Itt fogsz a föld alatt elrohadni! » — először meghallottam: « ... Ha a földre esett gabonamag meg nem rothadand, csak maga marad; ha pedig megrothadand, sok gyümölcsöt terem. » (János,

12:24) Magnak lenni vetés idején egy hatalmas kézben, maroknyi mag között...!

Kovács Béla megérte, hogy az elvetett mag ezer annyi termést hozott. De a tűzvészt is megérte, mely a telt kalászokat elhamvasztotta. Mit érhetett volna még meg? A földre új magok hullottak és ma nem csak a magyarság, az egész emberiség rettegve, reménykedve várja, lesz-e új aratás.

(T. P.)

Az 1956-os szabadságharc után külföldre menekült magyar diákok kérésrel fordulnak amerikai honfitársaikhoz. Az Egyesült Államokban többszáz magyar egyetemista továbbtanulására nyílt lehetőség. A World University Service kölcsönt bocsát rendelkezésükre; ahhoz azonban, hogy ezt a kölcsönt igénybe tudják venni, egy amerikai állampolgár jóállása szükséges. Nagyon kérjük azokat a honfitársainkat, akiknek aláírásukkal módjukban van diplomához segíteni egy-egy diáktársunkat, címüket küldjék irodánkba (211 East 37th St., New York 16, N.Y.). A jóálló levél átvétele előtt — kívánságra — minden segítségre szoruló diáktársunk személyesen keresi fel jóállóját.

A Diákszövetség felelősséget vállal, hogy személy szerint csak arra érdemes és megbízható társunk fejezhesse be tanulmányait Amerikában. Az egész magyarság és a felszabaduló Magyarország érdekeit szolgálják, akik lehetővé teszik, hogy minél több « kiművelt emberfő » álljon a jövő szolgálatára.

BOCSKAY
ISTVÁN:

A dolgot önmagát nézzük, csak az mi nemzetünk javát és magunk megmaradását, azon kívül a szók és rábeszélések minálunk semmit nem fognak.

NYUGATI FIGYELŐ

AMERIKAI EGYESÜLT ALLAMOK

Stáhel- Számvald Gyula

az amerikai polgárháború altábornagyának sírját a washingtoni magyarok március 15-én megkoszorúzták. Stáhel-Számvald Gyula az egyetlen magyar, aki a legnagyobb amerikai kitüntetést, a Congressional Medal of Honor-t megkapta.

Magyar irodalmi estet rendeztek Washingtonban a Kossuth házban, május 29-én. Móricz Zsigmondról, Szabó Dezsőről és Nemeth Lászlóról adott elő Bakó Elemér, Kardos T. Béla és Kiss Sándor. A megnyitót Borshy Kerekas György mondta, a zenei számokat Kecskeméthy József és családja adta elő. Az irodalmi idézeteket Szabó Tamásné, és Kürthy Péter olvasta fel.

Együttal könyvkiállítást is rendeztek, melyen az elnémitott magyar írók művei szerepeltek, a Library of Congress-ből és egyes magángyűjteményekből. Kiemelkedett Kardos T. Béla hatalmas Szabó Dezső gyűjteménye.

A Magyar

Cserkészszövetség

április 4-én s 5-én tartotta közgyűlését, valamint hagyományos Teleki-ünnepségét Clevelandban. Megválasztották az új társelnököket Chászár Ede, Dietrich Dénes és Galambos Ireneus személyében. Szövetségi vezetőtiszt helyettesi beosztást kapott Nemethy György cserkész-tiszt. A Szövetség fogadásán Mattyasovszky-Zsolnay Miklós elnök beszélt, majd Bodnár Gábor, a Magyar Cserkészszövetség vezetőtisztje adott számot a mozgalom munkájáról. Jelenleg 54 csapatból áll a szövetség; 19 van Európában, 22 Északamerikában, 11 Délamerikában és 2 Ausztráliában. Április 5-én, az ünnepi istentisztelet után Máday Béla emlékezett meg Teleki Pálról, akinek szellemi hagyatékát tartja maga előtt még ma is a magyar cserkészlet. A diszebédén Szabolcs László, Kolossváry Béla és Bátor József köszön-

totta az egybegyűlteket. Végül táviratban üdvözölték Farkas Ferenc főcserkészt és Teleki Gézát, aki a háború után a legnehezebb időszakban igyekezett, mint elnök, életben tartani a magyar cserkészletet.

Domján József

színes fametszeteiről jelent meg egy érdekes cikk a *The Studies* 1958 júniusi számában Gustave von Groschwitz tollából, számos illusztrációval.

«Bár Domján - írja a lap - részben a múlt hagyományaiból, részben pedig a XX. század művészetéből veszi át művésze sok elemét, ezeket művészi képzelete és technikája segítségével átforgalmazta egy új fajta színes fametszet-művészeté, mely anyagyszerű, briliáns és mélységesen meggyőző.»

A földkerekség

legnagyobb elefántját ajándékozta a washingtoni Smithsonian Institution múzeumának Fénykői József Afrika-vadász hazánkfa. Ez év március 20-án Fénykői József előkelő közönség előtt ismertette vadászkalandjait, saját filmfelvételeit is bemutatta.

«A nagy érdeklődéssel kísért előadás után következett - írja Báchka Béla a *Magyar Hírnökben* (1959, III. 26.) - az est fénypontja, midőn a Natural History Museum hatalmas korondjétt betöltő óriás-elefántról lehurcolta lepel. Akkor tárult ugyanis az ámuló közönség elé teljes nagyságában az a 17 láb magas elefánt-bika, amit Fénykői József az Egyesült Államoknak adományozott. Fénykői ezzel akarta megköszönni Amerika népének, amiért szívére ölelte az 1956-os szabadságharc hajótöröttjeit.»

A «St. Elizabeth»

ahogy röviden a washingtoni «Lipótmezőt» nevezik, tavasszal több előadásban hozta színre színjátékát Magyarországi Szent Erzsébet életéről. A darab minden szerepét apolitikai játsszották. Az ismertetés a műsorfüzetben így kezdődik. «1211 tavaszán a bratislavai (!) királyi palo-

tában nagy volt az izgalom, mert a kis Erzsébet hercegnő Eisenachba készült, Németországba.»

A Kossuth-bélyeg

1958. IX. 19-i kiadásával kapcsolatban különböző ünnepeket rendeztek országszerte. Summerfield postautügyi miniszter részvételével 120 millió 4 centes és 40 millió 8 centes Kossuthbélyeget nyomtak az első évben.

A Kossuth-bélyeg a «Champion of Liberty» sorozatban jelent meg Magsaysay Fülöpszigeti elnök és Bolivar Simon, a nagy délamerikai szabadsághős bélyegei után.

Egyidejűleg Kossuth-emlékkiállítás rendezett a Library of Congress, melyet Bakó Elemér, a könyvtár magyar specialistaája állított össze. A Kongresszusi Könyvtár több mint száz darabból álló gyűjteményét a Belügyminisztériumban állították ki.

ANGLIA *)

Böszin Endre

magyar festőművész képeit állította ki a Woodstock Gallery Londonban, március 23 és április 4 között.

AUSZTRIA

«Hollandnap»

cimen tartotta meg az iselsbergi, Juliána királynőről elnevezett magyar gimnázium záróünnepélyét, június 27-én. A gimnázium még csak egy esztendőn át fog működni.

Gandhi-társaság

alakult Bécsben az elmúlt év folyamán, nagyrészt magyar résztvevőkkel. Gandhi híveinek ez az első szervezett európai köre imatüntetés rendezett a magyar szabadságharc második évfordulóján Andanál. Bécsben, a Quakerház dísztermében kezdődött a tüntetés, október 21-én. T.N. Zutshi, a «Gandhi-társaság» elnöke imája után indiai és magyar egyházi énekeket

*) Helyhiány folytán legközelebbi számunkra marad egy esztendő angolai magyar zenei eseményeinek részletes ismertetése. Amerikai zenei híreinket is akkor közöljük.

énekelt az egybegyűlt indiai, magyar és osztrák résztvevők. Ezután az újságírók, az osztrák televízió és híradó felvevő kottogása közben megindult a gyalogmenet Andau felé. Sűrűn szemerkélő, borús volt az idő.

A két napos farasztó út után 23-án délelőtt érkezett meg a menet Andauba. A csendőrség már előzőleg felszedte a sátrakat melyek a drótkerítés tövében lettek felállítva, mert a magyar «népi hadsereg» egy határvadász gyalogzászlóalját és egy tüzérosztályt (kb. 1 km-re beljebb a határkötől.) helyzett tűzelőállásba; így csak az «őrtornyok árnyékába» tudott a kb. 25 főnyi zárándok csoport letelepedni sátraival.

Pontosan október 23-án dében egy óraker szólaít meg T. N. Zutshi. Beszédében kifejezést adott annak, hogy «ez a kis zárándok csoport azért választotta Andaut és október 23-át, hogy ismét figyelmeztesse a világot a zsarnokság és diktatúrák fenyegető veszedelmére, melynek ma a szovjet bolsevista hatalom a legnagyobb képviselője. Az indiai és magyar egyházi énekek eléneklése után P. Lakos Endrének, a bécsi egyetemi ifjúság lelkészének imája hangzott fel. Majd a térdeplő tömegemert a zárándoklókat addigra már nagy számú szimpatizáns vette körül - egy emberként énekelte a magyar Himnuszot. Zutshi és az éhségtüntettek megitták az utolsó pohár tejsüket, a tömeg eloszlott, a kis táborra rátelepedett a némaság... és beesteledett.

November 4-én déli 12 óráig voltak kint a késő őszi időben az éhségtüntettek. Erre az időpontra azonban már Bécsből, Grácból de egész Ausztria területéről gyűlekeztek osztrákok, jugoszlávok, magyarok és sokan mások, hogy csatlakozzanak a tüntetéshez.

A sätortábornál ima, és egyházi énekek elhangzása után P. Kovács főtitisztelendő vezetésével némán vonult a tömeg (kb. 2000 ember) a kislalu templomába, hogy a gyászmnisen résztvehessen.

A falucska hősök emlékének megkoszoruzása után vonult el a fegyelmet tömeg, méltón 1956 november 4-ének emlékéhez. (K.I.)

BELGIUM

Megalakult a Nagy Imre Politikai és Társadalomtudományi Intézet

Uj tudományos intézettel gyarapodott a szabad földön élő magyarság. A mártírhalált halt forradalmi miniszterelnök, Nagy Imre számüzetésbe került munkatársai Brüsszelben nemrégiben vetették meg az intézet alapjait. Céljuk: tovább munkálkodni azokon a feladatokon, amelyeket Nagy Imre humanista-szocialista eszméi, gondolatai szabtak meg. Ezek a feladatok egyre inkább előtérbe kerülnek; a bolsevista "uj osztály" eltorzította a szocializmus emberi gondolatait.

Az intézet igazgatója Heltai György, a Nagy Imre-kormány volt külügyminiszter-helyettese, első munkatársa Nagy Balázs, a Petőfi Kör volt titkára, a modern magyar történelem jeles művelője.

Az intézet negyedévenként "Études" címen francia nyelvű, "The Review" címen pedig angol nyelvű folyóiratot ad ki. E kiadványok első száma június 17-én, Nagy Imre kivégzésének egy éves fordulóján jelent meg "Vincent Savarius", Kende Péter, Sztáray Zoltán, Aczél Tamás és Méray Tibor írásaival.

Az intézet "Documents" címen már korábban kiadta az időközben kilenc esztendei börtönbüntetésre ítélt Pekete Sándor "Hungaricus" néven 1956 decemberében nyilvánosságra hozott írását is angol és francia nyelven. (X.)

COLOMBIA

Bogota védszentje
Magyarországi Szent Erzsébet. Kőponyacsontjait a helyi katedrálisban őrzik. Róla neveztek el egy leánykollégiumot is (*Santa Isabel de Hungaria*), míg két további kollégiumot *Szent Istvánról* és *Mindszenty* bíborosról neveztek el. A papnevelő intézet neve: *Instituto Tihamer Toth*.

KATOLIKUS SZEMLE

Negyedéves folyóirat a keresztény szellem és a magyar kultúra szolgálatában

Via della Conciliazione 44
Roma (Italia)

FRANCIAORSZÁG

Márai Sándor

«A gyertyák csonkig égnek» c. művének francia kiadásáról kedvező bírálatok jelentek meg. Többek közt a következő lapok irtak róla: *France-Soir* (1959, I. 17.), *Le Monde Diplomatique* (1958, XII.), *Radio Paris* (1959, II. 16.), *L'Express* (1959, II, 20.), *Les Nouvelles Littéraires* (1959, V. 7.) *Le Monde* (1959, VI. 3.).

INDIA

Sister Savitri (Khanolkar)

lapunkban közölt cikkét az *Illustrated Weekly of India*-ban is megjelenteti. Együttal akciót indít az Asiatic Society of Bengal segítségét kérve Kőrösi Csoma Sándor sírjának helyreállítására.

IZRAEL

Betiltották

a «Vig özvegy» - et
Izraelben - írja *Az Ember* - mert a cenzura indokolása szerint "Lehár kollaborált a nácikkal". Az intézkedés viharos tiltakozást váltott ki. Lehár védői szerint a komponista nem tehetett róla, hogy a "Vig özvegy" Hitler kedvenc operettje volt.

KANADA

Finn-Magyar-Észt

estet rendeztek Montrealban április 11-én. Az est költségeit az MHBK fedezte, a rendezés munkáját Saly György végezte, mint az ezelőtti években is.

MAGYARORSZÁG

A Kelet-Nyugat

Barátsági Hónapot,

melyet a UNESCO magyar nemzeti bizottsága szervezett 1958 október 1 és 7 között, a nemzetközi kulturális szervezet *Orient-Occident* c. lapja (1958, X. 5.) példának állítja más országok hasonló rendezvényei számára. A lap részletesen ismerteti a barátsági hét műsorát:

«*Kínai kultúra*. Modern kínai zene (hangverseny a Zeneakadémián); kínai kiállítás egy vidéki városban; Hincz Gyula festményeiből kiállítás (a Kossuth-díjas művész nemrég tért vissza Kinából); előadás a kínai kultúráról; kínai népdalgyűjteménykiadás Vikár gyűjtéséből.

Japán kultúra. A "Hopp Ferenc" Keletázsiai Múzeum japán vándorkiállításának megnyitása egy vidéki városban; japán gyermekek rajzaiból kiállítás; megemlékezés Hiroshige japán festő halálának százéves évfordulójáról; japán kép-kiállítás.

Indiai kultúra: Kiállítás Amrita Shergil indiai festőművész képeiből; indiai filmbemutatók; egy dokumentumfilm s egy rajzfilm bemutatása, utána előadás; előadás az indiai művészetéről.

Egyiptomi kultúra: Sa'ad Khadem könyvének kiadása az egyiptomi népművészetéről; Abu Bakr Khairat egyiptomi zeneszerző előadása; az Egyiptomból és Szudánból nemrég visszatért magyar tudományos expedíció beszámolója eredményeiről; Germanus Gyula professzor előadása Egyiptomról; egyiptomi filmhét.

Török kultúra: A siklósi török kiállítás megnyitása; előadás a török kultúráról és a török-magyar kapcsolatokról.

Különböző országokat érintő program: a Magyar Rádió és Televízió Szolgálat megkereste a hasonló intézményeket Kínában, Japánban, Indiában, az egyesült Arab Köztársaságban, Törökországban és Indonéziában, hogy szervezzenek csereadásokat ez országok kulturális életéről.

A könyvtárak programja: A fentiek kiegészítéseként rendezvények sorozatait szervezték, s ezúton a könyvtárakat is bekapcsolták a barátsági hét programjába. Mindenféle kiállításokat rendeztek a könyvtárakban, mind a vidéken, mind Budapesten. Ezeket bemutatták a magyar orientalisták munkáit, keleti irodalmak műveit magyar fordításait, valamint keleti vonatkozású könyveket, fényképeket és dokumentumokat. Versenyeket rendeztek olvasók közt e tárgykörben és cikkeket készítettek folyóiratok számára a Tudományos Akadémia Keleti Könyvtáráról, e könyvtár csereakciójáról keleti országok felé és az UNESCO keleti könyvtárak fejlesztésére irányuló programjáról.»

A Haydn-fesztivált

Kodály Zoltán nyitotta meg az Akadémián ez év tavaszán, maguk az ünnepségek azonban csak szeptember 17-én kezdődnek az Akadémián rendezendő «Haydn zenetudományi

konferenciá» megnyitásával. Az ünnepségeket Fertődön, az Eszterházy-kastélyban folytatják. Többek közt bemutatják Haydn vigoperáját, az «Aki hűtlen póruljár»-t, melyet a nagy zeneszerző Eszterházyán (Fertőd régi neve) komponált. A fesztivál egyik kiemelkedő eseménye a nemzetközi vonósnégyesek közti verseny lesz. Az első díj 50,000 forint. (Lásd a képes mellékletet)

« Ismeretlen Haydn-műveket találtak Budapesten »

— ezzel a címmel közöl a *Christian Science Monitor* (1959, III. 3.) egy érdekes Reuters-tudósítást Budapestről.

«Magyar zenetudósok — írja a cikk — akik áttanulmányozták az Eszterházy-család zenei levéltárát, mely az itteni Nemzeti Könyvtárban van elhelyezve, számos operaáriát és jelenetet találtak Haydn-től, amelyek el voltak «temetve» Haydn 1809-ben történt halála óta.

Az itteni Eszterházy-gyűjtemény 80-90 operát tartalmaz XVIII. századbeli zeneszerzőktől, valamint Haydn-kéziratokat. Ezeket az operákat Haydn nem kedvelt s helyettük házában mutatta be. A kéziratokat azért helyezte el a család a Nemzeti Könyvtárban a II. világháború végén, hogy megóvja a megsemmisüléstől.

Ezek közül az operák közül 20-30-ban olyan részeket találtak, melyeket Haydn nem kedvelt s helyettük áriákat, sőt egész jeleneteket is beleirt saját szerzeményeiből — mondja Bartha Dénes professzor.

Az egész gyűjteményt számbavevették. Remélik, hogy a teljes katalógus elkészül a Haydn-kongresszus idejére... (A harmadik és remélhetőleg teljes «Haydn összes művei», mely az újonnan felfedezettek is magukba foglalják s Németországban kerülne kiadásra, 25 év alatt készülne el s több mint 100 kötetből állna).

Az Eszterházy-gyűjtemény egy másik része a Library of Congressben van letétbe helyezve. De a család nem adott engedélyt lefényképezésére...

Az ünnepségek során az Eszterházy-család régebbi székhelyén, a nagyszerű kastélyban Fertődön (előb-

bi neve Eszterháza), az «Évszakok» oratóriumot fogják előadni. A kastélyt, mely Magyarország egyik legszebb kastélya és a barokk stílus remekműve, súlyosan megsérült a II. világháború alatt. Mind a német, mind a szovjet hadsereg lefoglalta és a puszta falakon kívül alig hagyott meg más értéket... Azok a szobák azonban, amelyekben Haydn lakott, ma is megvannak».

A legújabb s legnagyobb dunatengerjáró hajó

a "Hazám" nemrég készült el. 25 éve hajózott fel az első kis tengeri hajó Hollandiából jövet. Ugyanebben az évben fejezték be a Ganz-Danubius hajógyárban az első magyar duna-tengerjáró, a "Budapest" építését. A duna-tengerjárók magyar specialitás. Budapest felett ugyanis a zátonyok megnehezítik a mélyjárathú hajók számára a hajózást. Eddig nyolc magyar duna-tengerjáró ("Balaton", "Béke", "Duna", "Budapest", "Szeged", "Tisza", "Debrecen", "Hazám") készült el, ennél azonban sokszorosan többet gyártott Magyarország - a Szovjet unió számára.

A "Hazám" teherbírása 1300 tonna 1959 januári futópróbáján a Fekete tengeren 13 és fél csomós sebességet ért el. A hajó fel van szerelve radarkészülékkel és ultrahangos mélységmérővel. A személyzet 23 főből áll. (Jelentkező annyit akadt, hogy alig győzik létszámba venni őket). A "Hazám" hossza 81,5, szélessége 10,6, oldalmagassága 4,7 méter. Merülése teljes terheléskor 31 deciméter. A "Hazám" leveletel és indiai kikötőkbe fog járnai.

NORVÉGIA

Újabb 10 ösztöndíjat,

illetve beutazási engedélyt biztosítottak magyar diákok számára a Norvégok javasolták Peruban a magyar diákszövetség szólásjogának biztosítását a Nemzetközi Diákszövetség konferenciáin, amit a diákkongresszus el is fogadott. Norvégia teljes mértékben kivette részét a Hruscsov látogatása elleni skandináv sajtóhadjáratban, és az egyik vezető norvég lap például azt ajánlotta, szállásolják el Hruscsovot a legbiztosabb helyre, - a börtönbe!

OLASZORSZÁG

Veress Sándor,
Millos Aurél
és Pekáry István

nagy sikerét jelentette a Millos Aurél-ballettegyüttes vendégjátéka ez év júniusában Olaszországban. Művészetüket az egész olasz közönség a legnagyobb elismeréssel fogadta, a lapok különös elismeréssel emlékeztek meg Millosról, akit nemcsak hallatlanul művelt táncszakértőnek, hanem ezenfelül munkáját egy tudós felkészültségével, s egy filozófus elmélyültségével végző, ihletett művésznek neveztek.

Műsorukból talán a legnagyobb sikert aratta a Veress Sándor kitaláló, eredeti magyar népi motívumokból összeállított zenéjére komponált Tércsili Katica című balett, melynek koreográfiáját Millos, diszleitet Pekáry István tervezte.

A *La Nazione Italiana* június 26-i számában a következőket írja az előadásról, «A Tércsili Katica című balettben — melynek ötletekben gazdag, egyéni dinamizmussal és ritmikával telített, gazdag invenciójú zenéjét Veress Sándor komponálta, gyönyörű, mozgalmas diszleitet Pekáry István tervezte — Millos Aurél a magyar népi táncmotívumoknak mintegy páratlanul izgalmas antológiáját kívánta bemutatni, az egyéni táncszólamokon keresztül. A magyar tárgyú balett zenéje és koreográfiája ezáltal nem a már megszokott és ismert romantikus, de kevésbé hiteles cigánymuzsikát és táncot mutatta be, hanem a valóban magyar zenét, ismertette meg a végtelenül egyszerű és ugyanakkor hallatlanul energikus zenében és mozdulatokban». (Sch.).

PAKISZTÁN

A cserkészdzsembori

Chittagongban, melyen 11 nemzet vett részt, január 4-én fejeződött be. A Magyar Cserkészszövetséget, valamint a többi menekült cserkészszövetséget Horváth János képviselte. A dzsemborit Pakisztán államelnöke, Muhammad Ayud Khan nyitotta meg. Hivatalosan üdvözölte Horváth professzort, mint aki első ízben képviselte a kelet európai cserkészzetet ázsiai dzsemborin. Megígérte, hogy támogatni fogja a számozott cserkészmozgalmak kérelmét, hogy ismerje

el őket a Nemzetközi Cserkésziroda.

Az ázsiai cserkészdelegátusok tisztelettel adóztak Budapest cserkészszabadságharcosainak, Horváth professzort választván közös szónokuknak, a nemzeti cserkészvezető-ebéden.

Horváth János beszédében hangsúlyozta, hogy a magyar nép büszke történelmére és kultúrájára mely Közép-Ázsiából vette eredetét. A magyar ötfokú népzene az egyetlen pentaton népzene Európában, Ázsia zenéje viszont ezen alapul.

Pakisztán és más ázsiai országok sajtója színes riportokat közölt a kelet európai cserkészetről s a cserkészszakosokról és játékokról, melyekre Horváth János tanította az ázsiai cserkészeket. Az egyik lap közölte a fényképet, amint «Free Hungary» küldöttjeként elvonul a megnyitó ünnepségen megjelent közönség előtt, amelyik az összes delegációk közül őt ünnepelte a legnagyobb lelkesedéssel.

Egy, a nemzeti zászlók körüli barátságos incidenst is bőven tárgyalt az ázsiai sajtó. Mind az iráni, mind a magyar zászló három azonos színű csikból (piros, fehér, zöld) áll. Az iránin azonban a zöld van felül. A tábor kvártélymestere nem tudta, hogy két különböző zászlóról van szó, csak az egyiket vonatta fel és a csikok sorrendjét mindannyiszor megcserélte, valahányszor az iráni cserkészek vagy Horváth professzor panaszt emelt, hogy a zászló fordítva lett felhuzva. Végül is felismerték a tévedést s mind a két zászlót felvonták.

Horváth János a pakisztáni nagytábor berekeltése után Karachiba és Daccába utazott, majd az ázsiai országok cserkész-főmegbizottja kíséretében Indiába is ellátogatott, ahol Kalkuttában a manilai világdzsembori előkészítése érdekében folytatott tárgyalásokat.

SZOVJETUNIO

A «Bánk bán»-t a
Moszkvai
Nagyszínházban

mutatták be április 29-én. Az oroszok szokásuk szerint rendkívül gondosan készítették elő a magyar operabemutatót. Valójában nem ez volt a «Bánk bán» első oroszországi előadása, pár éve Novoszibirszkben és Gorkijban került színre. Bo-

risz Pokrovszkij főrendező ezt mondta az *Ország-Világ* (1959, III. 26.) tudósítójának a moszkvai bemutatóval kapcsolatban:

«Mi új bemutatót készítünk elő. Más lesz a szövegfordítás, más az előadás felfogása. Nemrég többedmagammal Magyarországon jártam. Megnéztünk több előadást, beszélgettünk magyar szakértőkkel, akik nagyon sokat segítettek abban, hogy megértsük nemcsak a mű zenéi mondanivalóját, hanem dramaturgiai felépítését, eszmei lényegét is. Jártunk Magyarországon történelmi nevezetességi helyeken, Esztergomban, Visegrádon. Megnéztünk több múzeumot. Szóval, igyekeztünk olyan kortörténeti tanulmányokat végezni, amelyek ismeretében hűségesen tolmácsolhassuk a Bánk bán. Ha előadásunk nem is lesz a budapestinek mása, de igyekeztünk hiven tolmácsolni a szerző mondanivalóját. Egyébként magnetofonszalagon elhoztuk a Bánk bán négy teljes magyar előadásváltozatát. Ezeket gyakran lejátszunk és látjuk, milyen változások, milyen árnyalati különbségek lehetségesek». Vajon ennyi szorgalom milyen gyümölcsöt termelt; hogyan sikerült a moszkvai bemutatója annak a magyar dalműnek, melynek tárgya, — talán egy-két moszkvai hallgatónak ez is feltűnt! — az idegen uralom elleni fegyveres lázadás Magyarországon?

A *Film, Színház, Muzsika* május 8-i számából vesszük az alábbiakat: «A Nagyszínház új orosznyelvű fordítást készítettett Natalja Koncsalovszkaja költőnővel, aki néhány — egyes esetekben vitatható értékű — változást is végrehajtott a szövegkönyvön... Az előadás egyik legfőbb érdeme, hogy Pakrovszkij professzor jól megértette: a XIII. század eseményeiben a múlt század magyar történelmének ezernyi vihara zúg s Erkel gazdag melódiai egy nép lelkét — szenvedését, örömet, vívódását, küzdelmét — öntik magasrendű zenei formába. A rendezés a dráma részleteit élezi ki s kissé talán túlzottan is... Függetlenül azonban az egyes vitatható megoldásoktól, a túlzott «poentirozástól» — ami főként az első felvonás egy jelentésben s az opera záróképében érvényesül — Pokrovszkij igen jó munkát végzett. (Lásd képes melléklet).

IRODALMI ÖRDÖGÜZÉS

A revizionizmus ördögüzése Nagy Imréék meggyilkolása után fellobbanó hévvel tombol a magyarországi politikai és kulturális életben. A védekezés taktikáját feladva most már kíméletlen támadást indítottak úgyszólván az ország lakosságának minden rétege ellen. A magyar forradalom leverése és e beavatkozás retorziójának elmaradása, a Szovjetunió rakétakisérletei, a feltámasztott és megerősített terrorszervezetek kellő alapot adtak a támadó hadjáratra. A parasztság ellen elkövetett tragikus merénylettel egyidőben az ipari munkássággal szemben is fokozták a termelési igényeket. Nem kétséges, hogy mind a mezőgazdasági, mind az ipari erőszaktétel elsősorban a Szovjetunió hétéves tervének megvalósítását kell, hogy szolgálja — a gyarmatosítás vastörvényének parancsa ez.

A rendszer nem akar félmunkát végezni. És, ha ideológiájuk szerint kívánnak uralkodni, nem is elégedhetnek meg a fizikai munkát végzők kisajátításával, le kell győzniök és birtokba kell venniök a szellemi erőket is. A kisparasszot, amelyet a forradalom után gazdasági benuhátságban önállósodásra csábítottak, ma már újra kiebudalták tulajdonukból, az ügyvédeket munkaközösségbe, jogi kolhozokba terelték, az orvosi magánpraxist állami, illetve rendőri felügyelet alá helyezték és a hatalmi szervek intenciói érvényesülnek természetesen a kulturális életben is.

A támadás elsősorban az írók és, ami evvel együtt jár, az irodalom ellen irányult.

Ezzel kapcsolatban több olyan megállapítás hangzott el, főleg itt nyugaton, hogy a kulturális közállapotok pontos analógiája az 1950-51-es helyzetnek.

A jelenségek felületén valóban mutatkoznak ilyen hasonlóságok, de a lényegben bizonyos változások mégis felfedezhetők. Abban a periódusban az aggresszív kulturpolitikai követelések mellett még nem zárták el az úgynevezett utitársak munkásságának a lehetőségét. Akkor még reménykedtek, hogy a « fejlődés során » elérkeznek a szocialista realizmus útjára azok is, akik ezt a módszert tagadták, vagy egyáltalán nem vettek tudó-

mást róla. Abban az időszakban az írók egyrésze még hitt, vagy legalább is hinni akart a szocializmus építésének elvetélt módszereiben és így hitt a szocialista realista irodalom építő funkciójában is. Ez az írói szemlélet azonban már jóval a forradalom előtt más képletet nyert. A szocializmus építésének mechanizmusa egy új osztályt termelt ki, a proletariátus, amelynek nevében a diktatúrát gyakorolták, deklasszálódott és a rendszerrel együtt került csődbe a szocialista realista irodalom kísérlete is. A hitből ellenkező előjelű bizonyosság lett, az állítólagos szocialista tendenciákról kiderült, hogy államkapitalista manőverezések — és ezt nemcsak az ország lakosságának túlnyomó többsége látta meg, de látniuk kellett a rendszer vezetőinek is. Ezért már nem reménykedhetnek abban, hogy az írók a « fejlődés során » újra eljutnak a rendszer irodalmi támogatásáig és a leleplezett éles osztálytagozódás után, amikor az ország lakossága két osztályra szakadt: a vezetők és a milliók osztályára, az utitársak a történelmileg is megnyilatkozott néptömegek útján haladnak.

A népi írók munkásságával foglalkozó elemzés nyíltan a népellenesség vádját kiáltja feljükk és ez irodalmi analízis burkából nemcsak a fenyegetés pattant ki, hanem az a szándék is, hogy felidézze a báború előtti urbanus-népi ellentétet s bomlassza azt az egyseget, ami 1953 után kovácsolta össze a magyar írókat.

A kísérlet nem járt sikerrel. Minden fenyegetés és minden szónoklat üresen kong, ha visszhang nélkül marad. A pártnak ezt az akcióját nem követte semmiféle reflexió, és ez adott esetben hatásosabb válasz volt minden vitairatnál.

Ezután már csak kendőzés nélküli leszámolás következhetett és ez időben sem váratott magára sokáig. A párt kulturális elméleti bizottsága « A felszabadulás utáni magyar irodalom néhány kérdéséről » címmel terjedelmes határozatot adott közre. Ebben már kettelés nélkül száműztek mindenkit a magyar irodalomból, aki nem feltétlenül hive és propagátora a jelenlegi rendszernek. Tamási

Aron tavalyi cikke (« A szellemi tisztesség »), amelyben védeni próbálja a bíráló elidegeníthetetlen írói jogát, — ebben a határozatban, ha nincs is kifejezetten szó erről — anakronizmusnak tűnik. A zsdánovi irodalomelmélet, amely az irodalmat a napi pártpolitika alá akarja zulesztetni, most már maradék nélkül megmutatkozott és tegyük hozzá, hogy mindezt sztálini módszerekkel kívánják elérni. Nyíltan dokumentálja ezt Urbán Ernő egyik cikke, amelyben az írók passzivitásáról panaszkodik a kolhozosítási erőszaktegnél. Író csak az lehet ma Magyarországon, aki a « pártosság s pártirányítás és a szocialista realizmus » elvét s gyakorlatát hirdeti és műveli. És ezen belül azokat emeli az első sorba, akik 1956 októberének világtörténelmi jelentőségét minél mélyebbre tapossák a sárba. Nem érdektelen megemlíteni itt azokat a neveket, akiket a párthatározat ebből a szempontból avat íróvá. Berkesi András, Molnár Géza, Urbán Ernő, Fejér István, Mesterházi Lajos és még néhány olyan név szerepel ezen a listán, akiket — az otthoni frazeológiával szólva — a « szűk praktícizmus » emelődarájával helyezték a magyar irodalomba. Ami ezt előzte meg — a határozat szerint — az csak kártevés volt és csak a túlságos liberalizmus adott teret a pártellenes irodalmi tevékenységnek.

A politikai életben közvetlenül 1956 után sűrűbben, de aztán egyre inkább ritkuló tendenciával hangzottak el olyan hivatalos kijelentések is, hogy « a régi pártvezetés hibái is hozzájárultak 1956 októberéhez », — de a kultúrpolitikában ez már egészen más vonatkozásban jelentkezik. « A párt fellépése Lukács György revizionista nézetei ellen helyesnek és szükségesnek bizonyult. Nem volt azonban mentes bizonyos hibáktól a párt irodalompolitikája sem. Nem tárta fel eléggé mélyen Lukács antimarxista nézeteinek egész rendszerét és így egyes kérdésekben engedményeket is tett azoknak... » És: « ...A támadást irodalmi téren a párt ellen Déry Tibor kezdte meg "Felelet" című regényének II. kötetével... » Ezek és az ehhez hasonló megállapítások arra utalnak, hogy még a Rákosi-rezsimet is túlságosan liberálisnak találják, mert az olyan főbenjáró bűnösök mint Lukács

és Déry munkásságát nem bírói ítélettel szüntették meg.

A fent említett párthatározatot a párt vitaindító tézisnek nevezi, de ez a provokáció még csúfosabb bukással végződött, mint a népi írókkal foglalkozó eszmefuttatás. E vitaindító tézisekre már nem hallgatás volt a válasz, hanem csak kizárólagos helyeslés, a kijelölt normák elméleti túlteljesítése. Ha a vita dialektikusan ilyen értelmet kap, akkor nyilván azt a látszatot akarják kelteni, hogy nincs semmi baj a magyar irodalom egységével, illetve annak pártos, vagy helyesebben pártszerű alakulásával.

A május hóban lezajlott Szovjet Írószövetségi Kongresszus további erősítést adott a terroresztétika végrehajtására. Ott ismét és kizárólagosan a szocialista realizmust emelték piedesztálra, megbélyegezve a revizionizmust, e fogalmon értve minden más irodalomszemléletet vagy szándékot, amelynek nem kizárólagos célja a hét éves gazdasági terv irodalmi propagálása. Ennek érdekében Hruscsov felszólalásában a sematizmusnak és a dilettantizmusnak adott polgárjogot, amikor egy kolhozparaszt rikitóan dilettáns versét dicsérte és kijelentette, hogy a sematizmus nem bűn, mert mögötte a pártszeretet rejtőzik. Nem kellett jósnak lenni ahhoz, hogy mindezt a szovjet kongresszus előtt is megjövendölhesse valaki és nem szükséges ahhoz semmiféle magyar profécia sem, hogy előre is megállapíthassuk: a magyarországi rezsim hivatalos irodalmi fazonját a moszkvai szabások szabták ki.

Mégis nem tűnik-e feltűnő ellentmondásnak, hogy a magyarországi színházakban, folyóiratokban, a könyvkiadásban találkozunk olyan művekkel is, amelyek nem a hivatalos szabásmintákra készültek, — hiszen nem is készülhettek arra. Elsősorban a klasszikusokra gondolunk, a nyugati és magyar klasszikusokra. Shakespeare, Molière, Burns és még jónéhány világirodalmi remek, továbbá Mikszáth, Jókai, Móricz, Krúdy nemcsak nagy példányszámban, hanem jelentős mennyiségben is kerül az olvasóhoz. Nem lehet elhallgatni, hogy ez örvendetes tény, de látni kell ennek társadalmi gyökereit is. Nem új elmélet az, hogy egy nehézségekkel küzdő rendszer ilyen módon akarja elterelni a mélyben

és felületen élő problémákról a figyelmet. Ezért nyitja szélesebbre a klasszikus művek kritikai realizmusa előtt a kapukat, hogy hivatkozassanak a multbeli társadalmi igazságtalanságokra. Móricz, Mikszáth vagy Móra aranyfedezetével akarják a mai súlyos tarozást kiegyenlíteni.

A számításba menthetetlenül hiba esik, mert a mai olvasó már megtanulta az analógiák felismerését is.

A könyvnap siker ebből a szempontból is kétségtelen siker volt.

Figyelemreméltó a jelen problémáiról való elterelési szándék rövid menetrendjének ismertetése.

Az 1945-48-as periódusban még nem volt általános követelmény az írók, illetve az irodalom politikai megnyilatkozása. A párt irodalompolitikája természetesen már ebben az időben is a politikai, a párt irányának megfelelő irodalmi-politikai állásfoglalást tartotta az egyetlen elvi és gyakorlati írói megnyilvánulásnak, de ebben az időben ez még nem volt kötelező érvényű. A « fordulat éve » után ez már parancsá vált és eltűntek, vagy leparancsolták az irodalmi emelvényről azokat, akik ezt a parancsot nem tudták vagy nem akarták teljesíteni. Az 1953-at követő időszakban, amikor a politikai és társadalmi problémák az irodalomban felszínre kerültek, ha ellenkező előjellel is, mint ahogy az uralkodó rezsim érdeke ezt megkívánta volna, megpróbálták az írók politikai állásfoglalását sterilizálni. Újra polgárjogot akartak biztosítani a politikamentes lírának, a történelmi regénynek és általában a mai élettől elvonatkoztatott írásoknak. Ennek a törekvésnek a sikeréről nem kell bővebben szólni. 1956 után, egy nagyon rövid átmeneti időszak után adminisztratív úton akartak véget vetni az írók po-

litikai szerepének. Az Írószövetség betiltásával egyidőben sorozatos letartóztatások is történtek és újra követelménnyé vált a kötelező politikai állásfoglalás. A megfélemlítés és a kiéheztetés módszere csak nagyon kevés eredménnyel járt: a félírók és dilettánsok kora következett, egy harmadrangú gárda szerepeltetése, amely hasonlatos ahhoz a törekvéshez amely egy olyan országot akar nehézipari bázissá alakítani, amelyhez annak kevés gazdasági adottsága van. Az erőszakos iparosítás, az erőszakos írósitás érdekében hozhatnak adminisztrációs intézkedéseket és intézményeket — de a csőd előbb-utóbb elkerülhetetlen.

Az írósitásnak egyik eszköze lenne az Írószövetség újjáalakítása is. Ez van most napirenden. Az előkészítőbizottság névsorában nagyjából minden jelentékeny és jelentéktelen író neve is megtalálható. Hogy milyen eszközökkel sikerült ezt a névsort összeállítani, arról nincs tudomásunk, de a hivatalos nyilatkozatokból kiderül, hogy az új Írószövetség nem politizálhat, nem lehet ismét fóruma a magyar közéletnek, mint ahogy 1953-tól 1956-ig volt, hanem afféle szakszervezetnek, érdekvédelmi közösségnek szánják. Ez a megoldás, amely a politikát száműzi az írók közösségi szervezetéből, kényelmesnek látszik a rendszer szempontjából és talán az írók is szívesen veszik ezt a negatív kényszert. Így az a furcsa kettősség állt elő, hogy szervezetileg tilos a politikai állásfoglalás, egyéniül viszont kötelező. Az Írószövetség működése, ha egyáltalán életképes lesz, ezt fogja igazolni.

A magyar íróknak azonban nincs szükségük igazolásra.

Enczi Endre
(London)

AZ AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYESÜLET

1801 „P” Street, N. W. — Kossuth House — Washington 6. D. C., USA.

Az egyetlen magyar egyesület, amelyet az Egyesült Államok kongresszusa látott el charterrel, 8 millió dollár vagyonunk, 30 millió dollár érvényben lévő biztosításunk van. Felvesszünk az USA területén élő és 55 évesnél nem idősebb személyeket. Adunk élet-, baleset-
betegség-, valamint egyéni és családi korbáz-biztosítást.

KÉRJEN TAJÉKOZTATÓT!

Magyar kávézó a minaret tövében

Magyarok Marokkóban

Utoljára 1949. augusztusában voltam a napfényes Maghreb (Marokkó) földjén. Akkoriban — egyetemi tanulmányaim befejezése után — engedélyt kaptam a magyar kormánytól, hogy résztvegyek a Clayton-expedíció marokkói kutatásaiban. Sajnos, két hónapi tartózkodás után vissza kellett térnem Budapestre. S ettől kezdve — nyolc éven keresztül — csupán hiú álom maradt a Marokkóba való utazás.

Az 1956-os szabadságharc vérbetiprása után, amikor sok tizezer társammal együtt én is szabad földön kerestem menedéket, egy reggel furcsa alakú levelet hozott számomra a posta. Megdobbant a szívem, amikor felfedeztem a borítékon a jellegzetes arab írást. Remegő kezekkel vettem ki a négyrészt hajtogatott papírost és tágranyilt szemekkel olvastam a következőket: « Ófelsége, V. Mohammed szultán, tisztelettel meghívja Excellenciádat a f. hó 28-án kezdődő tudományos konferenciára Rabat-ba, melyen tizenhat ország negyvennégy tudósa vesz részt. Tekintettel az Ön többéves tudományos irodalmi munkásságára, melynek során behatóan foglalkozott az afrikai és ázsiai tudományos problémákkal, Ófelsége kitüntetésnek venné, ha... stb., stb. »

Négy nap múlva úton voltam. S abban a pillanatban, amint lábamat Maghreb földjére tettem, megdöbentett a közel tíz év alatt végbement változás. Egy évtized nem sok egy ország életében, mégis azt kell mondanom: lenyűgöző a mostani Marokkó. Igaz, hogy 1949-ben zajlott le az utolsó katonai akció a « környéken », s azóta semmi sem zavarja e hatalmas ország békés fejlődését, mégis meglepő a megváltozott életmód.

Önkéntelenül eszembe iutott 1949. augusztusa. A « Granada » gőzös fedélzetén egy spanyol tengerésztiszt társaságában utaztam, akivel még Alméria szegényes csapszékeiben ismerkedtem össze. Harminc év körüli fiatal ember volt, tele harcias tettvággyal. Pár perces társalgás után már tudtam, hogy szabadságáról volt visszatérőben északafrikai csapattestéhez. Gyülőlettől izzó szemekkel beszélt a marokkói bennszülöttekről és előre

örült, hogy ismét alkalma lesz « aprítani » őket.

— Nézze a tengert — mondta elborult tekintettel —, nézze és elmélkedjen. Valamikor gyilkos kalandorok és fekete kalózok gályáit hajtotta el a szél partjainkra, a csodálatos Spanyolhon partjaira. A mórok legyilkolták népünket, feldúlták városainkat és falvainkat, az élve maradottakat pedig fogságba hurcolták. Néhányan a gályák padjaihoz kötve pusztultak el, a többiek jajveszékelve szenvedtek a rabszolgahajcsárok korbácsütései és a forró napsugarak miatt. Asszonyaink muzulmán háremekben kinlódtak, sirtak és meghaltak mindenkitől elfelejtve. S most, évszázadokkal később, a huszadik században, az arabok arról álmodoznak, hogy felújítják a mohamedán hódítások korát. Dehát mi ismerjük a szándékukat és most alaposan a körmükre fogunk koppintani...

— Ószintén szólva, kételkedem abban, hogy a marokkóiak a muzulmán világuralom időszakáról álmodozzanak. Véleményem szerint semmi mást nem akarnak, mint önállóak lenni — mondtam csendesesen.

— Önállóak?! — húzta el a tisztecske gúnyosan a száját. — Az arab és a berber ember olyan, mint a tehetetlen vadállat. Áldás számukra a gyarmatosítás. Készen kapják a kultúrát és a civilizációt, minden ellenszolgáltatás nélkül. Csak egyszer hagynák őket magukra, tudom, hogy nyomban felfordulnának...

A vita akkor félbeszakadt, mert megérkeztünk az afrikai partokhoz. És most, tíz év múltán eszembe jutottak a spanyol tiszt szavai. Azt szerettem volna, ha ott áll mellettem a narancsszinű alkonyatban és meghallja a választ tíz év előtti szavaira. Marokkó válaszáat.

Mert néhány évvel ezelőtt Maghreb kivívta függetlenségét. Ugy látszik, mégsem tekintették áldásnak a gyarmatosítást. Felszabadultak, vagy ahogy a tiszt fejezte ki magát: « magukra lettek hagyva ». És csodálatosképpen mégsem « fordultak fel »...

Nyilván vannak még a világon « vadállatok », akik nem is olyan tehetetlenek. Sőt: önállóak is tudnak lenni.

* * *

Az algériai Oránból keserű szájzít vittem magammal Marokkóba. A harcok akkoriban javában dúltak (1958 márciusban) az algériai felkelők és a francia csapatok között. Bizonytalanság uralkodott az egész országban. Ijedt szemű franciák és közönyös külsejű arabok közlekedtek Orán aránylag néptelen utcáin, s az üzletek már a kora délutáni órákban bezártak. A halál lehellete süvített a házak között.

Mennyivel más kép fogadott Marokkóban! Megművelt földek, dúsan termő szőlőtőkék, barátságosan bölintgató narancsfák mellett suhant el az autóbusz, s a földjeiken dolgozókató bennszülöttek barátságosan lengették felénk a kendőiket. A mögöttem lévő ülésen egy berber kereskedő a legnagyobb egyetértésben sakkozott a körzet spanyol orvosával.

A « vadállat » — úgy látszik — szelid háziállattá változott...

* * *

Melilea városán keresztül utaztam Tlemensenbe, Marokkó legklasszikusabb városába, a hadarak, vagyis a berberek fellegrvába.

A mai tudományos kutatások nem tudnak bizonyítékokat felmutatni arra vonatkozólag, hogy kik voltak Marokkó őslakói a történelem előtti korokban. Annyit én is kiderítettem egy évtized alatt, hogy egy ismeretlen népfaj, mely el akarta kerülni a sivatagot, mind messzebb és messzebb haladt észak felé, míg el nem érte a mai Algéria, Tunisz és Marokkó területét. Tissot szerint két emberi felyam találkozott itt: az egyik a Szahara széleiről tört előre, a másik északról vándorolt be a spanyol és olasz területeken keresztül. Ennek a két folyamnak az egyesülése hozta létre a berber fajt, amelyben két típusú antropológiai vonások egyesültek: az európaiak sötétebb típusai és a Szahara vidékének barna fajáé, amely azonban teljesen különbözik a fekete népektől.

Több hullám — kaldeusok, föníciaiak, rómaiak, vandálok, görögök és normanok — után török és arab befolyás lepte el ezt a területet. Tudjuk, hogy az arabok kelet felől jöttek, harcias nép voltak, s leigázták Észak-Afrika berber és kabil lakosságát, amely ellenséges törzsekre oszlott és hogy a hadjáratok-

ban meggyengült arab erők eljutottak egészen az Atlanti Óceán partjáiá Rabat közelében, a mai Marokkóban. Ez a VII. században történt, nem sokkal Mohamed próféta halála után. A leigázott berberök megismerkedtek a Korán tanításával, felvették a muzulmán hitet és erős vérségi keveredés jött létre köztük és az arabok között. Még ma is lehet azonban találni tiszta hadar (berber) törzseket, melyek férfitagjai csak saját törzsükből választanak feleséget (egynejűség van köztük!) és vallásos meggyőződésükben sem követik teljesen a Próféta tanait.

Elgondolkozva sétáltam Tlemsen utcáin, miután gondolataimat még mindig a pár nappal előbb végetért tudományos tanácskozás foglalkoztatta. Több ismert orientálistával és Afrika-kutatóval volt módom fentebb vázolt berber-elméletemet megtárgyalni, s így érthetően kellemes hangulatban barangoltam az utcákon. Észre sem vettem, s máris az arab negyedben, az ún. « village nègre »-ben sétáltam, amikor hirtelen megpillantottam egy bennszülött csoportot, melyben nők is voltak. Táított szájjal bámulták egy fiatal európai férfi szakavatott mozdulatait, aki a szentéletű Choab ibn Huszein el Andaloszi kubba-jának

FIZESSEN ELŐ A

HIRÜNK A VILÁGBAN - ra

a világmagarság és a magyar emigráció kulturális figyelőjére.

Vegyen részt anketjein!

Nyerjen díjat pályázatain!

A HIRÜNK A VILÁGBAN

figyelemmel kíséri, mit tud s mit hisz rólunk a világ, ezzel előkészíti hírünk megjavítását, reális tükröt tart sokszor illúzióban élő honfitársaink elé s valódi kulturális értékeink bemutatásával, távolmaradva a napi politikától, erősíti a szétszórta magarságban az összetartozandóság érzését.

Előfizetési díj:

Északamerikában egész évre \$ 4.00,
félévre \$ 2.00.

Más országban havi két postai coupon.

Az előfizetéseket kérjük az alábbi címre küldeni:

HIRÜNK A VILÁGBAN

P. O. Box 1005, Washington 13 D.C., USA

(sirkápolna) pompásan faragott cipruszi kapuját restaurálta. Villámgyorsan lekaptam vállamról a fényképezőgépet. (Északafrikában mindig sietni kell a fényképezéssel, mert a bennszülöttek nem engedik magukat fényképezni. A muzulmán hit szerint szerencsétlenséget és betegséget hoz az egész törzsre, ha valakiről arcképet csinálnak. Akár ecsettel, akár mással.) A csoport azonnal szetszéledt, csak egy asszony maradt ott, kíváncsian bá-mészködve rám.

— Te nem félsz a masinántól? — kérdeztem csodálkozva.

— Nem. — felelte bizonytalanul.

— Tehát te nem vagy a Próféta követője?

— De igen, csak hogy nem Mahomet az én prófétám, hanem Ben Szliman. En a Mlaina törzshöz tartozom.

A mellettünk dolgozó európai otthagya a cipruszi kapu faragásait és hozzánk lépett. Az asszony megragadta az alkalmat, felkapta szoknyáját és elszaladt. A férfi barátságosan kezet nyujtott, s pár perc múlva már meg is tudtam tőle, hogy a Mlaina törzs ugyan szintén az Iszlám hive, de prófétájuk Omár Ben Szliman, akiről az hirlik, hogy renegát zsidó volt s nemcsak revideálta a Korán szövegét, hanem « megrontotta » az Iszlám szertartásait is. Azokra a törzsekre, melyek elismerik őt prófétájuknak, a mágikus tudományok ismeretét hagyta, s ezt ma egyaránt gyakorolják asszonyok (!) és férfiak is, akik varázslással és talizmánkészítéssel foglalkoznak. Azt is rebesgetik, hogy a Mlaina törzs tulajdonképpen cigány eredetű és csak a XV. században keveredett zsidókkal és kabilokkal.

Szépen megköszöntem az értékes felvilágosítást, de még nem mentem tovább, mert furdalta valami az oldalamat.

— Bocsásson meg — fordultam a restaurátorhoz —, kiejtése után itélve nem született francia. Spanyol talán?

— Nem — mosolygott. — Magyar vagyok. Hallott már rólok?

Meg kellett kapaszkodnom a cipruszi kapuba, hogy hanyatt ne essek. Ijedten utánam kapott.

— Mi az? Rosszul érzi magát?

— Dehogy — feleltem magyarul. — Csak meglepődtem.

A magyar szavak hallatára gyorsan hátralepett és elsápadt. Már azt kezdtem hinni,

hogy most ő lett rosszul, de a következő pillanatban földhözvágta vésőjét és a nyakamba ugrott.

— Miért nem mondta rögtön, hogy magyar?! — suttogta elzékenyülve és oly szerrettel csapkodta a hátamat, hogy nekem is el kellett sápadnom...

* * *

Félóra múlva egy elegáns kávézóban ültünk. Sallai Menyhért — az én restaurátor magyarom — hamiskásan hunyorított a cégtáblára, mielőtt beléptünk volna a kávézóba. Követtem tekintetét és — nyitva maradt a szám. Ez a név állt a modern cégtáblán: « Charles Horvath ».

— Csak nem?! — kérdeztem megdöbbanó szívvel.

— Dehogynem. Ő is éppen olyan magyar, mint te, vagy én.

A középkori cégtulajdonos — az a « bizonyos » Horváth Károly — majd lenyelte meglepetésében az espressogépet, amikor meghalotta, hogy Sallai barátja « új » magyart hozott magával. Nyomban az asztalunkhoz ült, s miután alaposan megszorongatta a kezemet (nem tartott tovább egy negyedóránál), a fél üzletet odahordta az asztalra. Szendvicsek, sütemények, italok garmadája tornyosult elötünk, s ha két napig egyfolytában ültünk volna ott, akkor sem tudtuk volna mindet elfogyasztani.

Mindketten hosszú évek óta élnek Tlemsenben. Horváth Károly még a második világháború befejezése előtt telepedett itt le, Sallai pedig a francia idegenlégióban eltöltött öt év után választotta Tlemsent lakóhelyül. A mindössze harminchat éves fiatalember Pesten hallgatott művészettörténetet, s jelenleg a marokkói kormány alkalmazásában áll, mint műemlék-restaurátor.

Kettőjük elbeszéléséből tudtam meg még a következőket: Tíz millió ember él ma Marokkóban. Berberék, rifek, kabilok, rifkabilok, arabok és — fehérek. A legteljesebb egyetértésben. Eltűntek a törzsek közti viszályok, feledésbe merült a vérbosszu fogalma. A mai bennszülöttek egy része a városokban kereskedik és autón jár, másik fele megtartotta ősei szokásait és karavánokban járja a fennsíkot. V. Mohammed szultán népe felvirágoztatásá-

MENEKULT MAGYAR PORCELLÁN- FESTŐK HIMZÉSRE TERTEK ÁT BÉCSBEN.

Volt magyar porcellán-festők Herendről « Hungarian Handicraft » név alatt magyar iparművészeti üzletet és műtermet nyitottak Bécsben - írja a *Women's Wear Daily* (1959, VI. 12.). A műterem most kezdte meg festett és himzett anyagok előállítását. A magyar menekültek művészi munkájának igen nagy sikere van már is.

Művészi munkájuk egyik legjellemzőbb példája az a kabát, melynek képét a ruhanagyipar ujságja kiemelkedő helyen közli. A kabát mintapéldányát Mrs. Llewellyn Thompson, az Egyesült Államok volt bécsi, most moszkvai nagykövetének felesége vásárolta meg. A fekete lóden kabát elejét és ujját fehér gyapju himzés díszíti, melynek mintakincsén erősen látszik a porcellán díszítés és a hagyományos magyar himzéselemek hatása. Változatait selyemből és gyapjából is akarják gyártani színes himzéssel.

A lóden kabát ára béleletlenül 65 dollár.

Szabó Márta

AZ IRÓSZÖVETSÉG KÖNYVKIADÓJA

A Magyar Írók Szövetsége Külföldön könyvsorozat megindítását határozta el. A könyvek 1959 októberétől kezdve jelennek meg, félvásznonkötésben. A könyvsorozat nem üzleti vállalkozás. Az évi programot külön bizottság (Cs. Szabó László, Fejtő Ferenc és Szabó Zoltán) készíti elő. A sorozat szerkesztője Szabó Zoltán. Az évi hat kötet előfizetési ára 5 angol fontnak, illetve 15 dollárnak megfelelő összeg. Mindennemű előzetes érdeklődés a Magyar Írók Szövetsége Külföldön, 14 St. George St., London, W.I. címre küldendő. Az első kötetek, a megjelenés előirányzott sorrendjében, a következők lesznek:

Déry Tibor: Vidám temetés, és más elbeszélések

Bibó István: Harmadik út
Kilenc költő

Cs. Szabó László: Fantáziák

Méray Tibor: Búcsúüvél

Faludy György: Összegyűjtött versei

ra törekszik. A nép pedig rajongással szereti őt és a Nagy Próféta egyenes leszármazottját látja benne.

Néhány percig gondolatainkba mélyedve ülünk a gőzölgő kávé mellett.

— Na és... más magyar is él itt rajtatok kívül? — kérdem aztán.

— Tlemsenben csak mi ketten — feleli Horváth Károly. — De ha Fezben jársz, ott sokkal találkozhatasz. Várjál csak... Hogy mást ne mondjak, ott van gyümölcsnagykereskedése a kecskeméti B. Szabó Palinak és jólmenő étterme a budai Gömöri Dezsőnek. Rabatban Bíró Alfréd építési vállalatát mindenki ismeri. Na, aztán Casablanca... Magunk között « afrikai Budapestnek » nevezzük. Minden második utcában lakik egy magyar. Cseri Jóska, a vegyészmérnök; Gombai Bálint, a « narancsgyáros »; Kuti Béla, a Párizsból odaköltözött híres fizikus és a többiek...

Este felé sétálni mentünk ahhoz a kubbá-

hoz, ahol megismerkedtem Sallaival. A fiatal műtörténész átölelte a vállamat és halkán mondta.

— Nem megyek el többé Tlemsenből, ha csak... fel nem szabadul az ország, ott a Duna mentén. Nagyon megszerettem Marokkót. Egészségesen keveredik az európai civilizáció a berber hagyományokkal és aki egyszer ezeknek az öreg falaknak a sóhajait hallgatta, nehezen tud innen elszabadulni.

S mialatt a sírkápolna erkélyéről a müezzin Allah dicsőségét zengte, szemeinkkel a kuba oldalára írt szavakat betűztük. Choai ibn Huszein írta saját szavaival nyolcszáz évvel ezelőtt: « Az emberiséget csupán a béke, a szeretet és a kölcsönös megértés mentheti meg ».

S marokkói honfitársaink ennek szellemében dolgoznak...

Losonczy László
(Bécs)

TUDÓSAINK KÜLFÖLDÖN

E rovatunk szerkesztését múlt számunkkal kezdődően Dr. Szabó György vette át, aki egyúttal lapunk szerkesztésébe is bekapcsolódik, mint főmunkatárs. Szabó György archaeologus és történész az új magyar tudósnevezdek egyik kiváló képviselője, a Magyar Nemzeti Múzeum kutatója volt 1950-1956 között. A forradalom alatt a Nemzeti Múzeum forradalmi bizottságának tagja volt. A forradalom leverése után Nyugatra menekült s jelenleg Washingtonban és New Yorkban dolgozik.

Bobula Ida,

történész és a szociális munka kiváló magyar ismerője a Washingtonban székelő World Confederation of Organizations of the Teaching Profession (WCOTP) nevű pedagógus világszervezet Kutató és Információs Osztályának vezetője lett.

A szervezet Echo című lapja (1959. I.) beszámol arról a sikeres munkáról, amelyet Bobula vezetésével az Osztály végzett. Kiterjedt adatanyag és hosszú könyvtári kutatómunka eredményeinek felhasználásával több nagyszerű munkát publikált az Osztály s terjesztett az Egyesült Nemzetek Szervezete elé. Ezek közül kiemelkednek: «Audio-Visual Aids for International Understanding»* (A nemzetek közötti együttműködést elősegítő filmek, dia-positív-filmek és hanglemezek jegyzéke), «Women's Access to the Teaching Profession» (Nők előrejutása a tanítói foglalkozásban), valamint «Teaching about the United Nations» (Mit és hogyan tanítanak az Egyesült Nemzetekről).

Borhegyi István

anthropologus-régészt a milwaukee-i Public Museum igazgatójának választották meg. A Közép-Amerika régészetével foglalkozó fiatal tudós személyében így magyar kutató került az Egyesült Államok egyik legnagyobb és kiválóan felszerelt múzeumának élére.

Borhegyi István a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen szerzett doktori címet régészetből. Tanulmányai befejezése után az Országos Szépművészeti Múzeum Antik Osztályán végzett kutatómunkát majd a new-yorki Wenner-Gren Foundation ösztöndíjával az Egyesült

Allamokba jött, hogy itt az amerikai Foltiny István

kontinens régészetét tanulmányozza. Később kutató-munkát végzett és nagy sikerrel múzeumokat is rendezett Közép-Amerikában. Végül az Oklahoma Egyetem tanára s egyben az Egyetem Stowall Múzeumának igazgatója is lett.

Több kitűnő munka publikálásával, a múzeum kiállításainak átrendezésével, új régészeti módszerek bevezetésével. (vizalatti régészeti kutatás buvárfelszereléssel) és egyéb tudományos munkáival szerzett hírnevet. 10 éves komoly munkájának gyümölcse ez a választás, mely egyben a magyar tudományosság elismerése is.

Fejős Pál

anthropologus, a Wenner-Gren Foundation igazgatójának cikkét közli a «Medicine and Anthropology» (New York, International Universities Press, 1959. p. 11-35.) című gyűjteményes kötet.

A «Man, Magic and Medicine» (Ember, Mágia és orvoslás) című tanulmányban Dr. Fejős az ember, a mágia és az orvoslás viszonyát tárgyalja főleg az anthropológia szempontjából. Tiszta megfogalmazásban magyaráz meg olyan fogalmakat mint: mágia, fekete és fehér mágia, mana, tabu, sámán etc.

Különösen érdekesek a tanulmány azon részei, melyekben beszámol sámánokkal kötött barátságairól. Megtudjuk, hogy ezek megtanították őt különféle gyógyítási módszerekre, amiért cserébe sokszor olyan különös «mágikus jelek» használatának engedélyezését kérték Fejős professzortól, a «fehér sámántól», mint az összes gyógyszerin szereplő B betű, a Bayer gyár híres márkája.

archaeologusnak két nagyszerű tanulmánya jelent meg nemrégben.

Az egyikben «Veleszentvid, Ein urzeitliches Kulturzentrum in Mitteleuropa» (Veröffentlichungen der österreichischen Arbeitsgemeinschaft für Ur- und Frühgeschichte, Bd. 3, Wien 1958. p. 1-123) a velemszentvidi híres bronzkori telep és bronzfeldolgozó központ Bécsben (a Naturhistorisches Museum-ban) őrzött leleteit dolgozza fel. A leletek leírása és időrendi besorolása mellett a tanulmány összefoglalja a Kárpát-medence bronzkori bányászatára és metallurgia-jára vonatkozó újabb irodalmat és annak eredményeit.

A fontos dolgozat - melyet szerzője a Magyar régészet doyenjének, Banner János professzornak ajánlott 70. születésnapjára - a magyar régészeti irodalom nagy nyeresége.

Nem kevésbé fontos Foltiny másik cikke sem. Ebben az egyedülálló budakalászi késői neolitikus szekért ábrázoló edény-lelet ismertetése kapcsán összefoglalja a Közép- és Délkelet-Európában előkerült korai szekéreléteket. (The Oldest Representations of Wheeled Vehicles in Central and Southeastern Europe. *American Journal of Archeology* 1959: 53-58).

A lelet - a szekér első ábrázolása s egyben első adata a Kárpát-medencéből - igen fontos kultúrtörténeti emlék. Foltiny feltételezi - s feltételezését igen meggyőző érvekkel támasztja alá - hogy a szekér s annak használata (melyet a Krisztus előtti negyedik évezredben találtak fel Mezopotámiában) kaukázusi, arméniai és Dnyeper-környéki népcsoportok közvetítésével került a Kárpát-medencébe.

Moravcsik Gyula

professzor, a világhírű magyar byzantinológus 1958-ban a Dumbarton Oaks-i (Washington, D. C.) byzantinológiai kutató-intézet vendége volt. Az Intézet gyűjteményeiben, valamint a Columbia University könyvtárában végzett kutatásai sok probléma megoldásában segítettek - nyilatkozott Magyarországra való megerkezése után Moravcsik professzor - aki különösen kiemelte az Intézet és vezetőségének szíves vendéglátását és segítségét.

A magyar és külföldi tudományosság újraéledő kapcsolatainak egyik újabb jele volt ez a látogatás, melyet - reméljük - egyre több fog követni.

Laki Kálmán

professzor a washingtoni National Institutes of Health kutatójának munkásságáról több folyóirat számol be. A *The Capital Chemist* 1959 januári számában hirt közöl Laki professzor kutatásairól a proteolytikus enzimek terén. Egy másik folyóiratból Laki Kálmán és kutatótársai televíziós előadásáról értesülünk, melyben a thrombin - az emberi szervezet legfontosabb véralvadástgátló enzime - jelentőségét ismertették.

Laki ezek mellett még érdekes előadást tartott a Washington Academy of Sciences - ben « A hatos szám-

rendszer létezésének bizonyítékai a proto-finnugor nyelvekben » címmel. A nyelvészeti és etnológiai adatokra alapozott előadás sok új érveléssel gazdagította az e kérdéstről már régóta folytatott vitát.

Magyar építészek neves amerikai tervező irodákban

A finn származású Eero Saarinen detroiti és Harrison-Abramovitz new-yorki tervező irodái a legnevezetesebbek és legjobban foglalkoztatottak közé tartoznak az Egyesült Államokban.

Az előbbiben Kamarásy Jenő, az utóbbiban Miskolczy László építész-mérnökök dolgoznak; mindketten jólismert tagjai a tervező-építészikarnak.

Papp Remig

okl. mérnök nagyszabású vízműtervezési munkáiról közöl négyoldalas beszámolót a «Civil Engineering» 1958 novemberi száma. Papp tervezte és vezette a Hazen & Sawyers new-yorki mérnöki iroda részéről Detroit városa vízműveinek 10 millió dollár költséggel nemrég befejezett bővítési és tökéletesítési munkálatait. A 82,000 köbyard beton felhasználásával épült vízmű telep 200 millió gallon óránkénti vízzolgáltatással egészíti

ki a meglévő Springwells-i vízművek vízzolgáltatását.

Sikos-Tomay Lajos

okl. mérnök az Idaho Állam Po-catellóban levő Állami Kollégiumában 1958 őszén kezdte meg egyetemi tanári működését. Az egyetem Építészeti Osztályán az alkalmazott szilárdságtant, általános tervezést, valamint az épületszerkezetek tervezését tanítja.

Telkes Mária

(New York University, N.Y.) és Olgyay Aladár építész (Princeton University, N. J.) tollából közöl bőven illusztrált cikket az Amerikában megjelenő *Progressive Architecture* című lap 1959 márciusi számában (p. 195-207). A «Solar Heating for Houses» (Épületek fűtése naphő felhasználásával) című cikkben a szerzők elméleti és kísérleti adatokat közölnek épületeknek elraktározott napfényenergiával való fűtésére. A Louisville-i Egyetem könyvtárépületén, valamint egy denveri és egy lexingtoni lakóházon végzett kísérleteik alapján gyakorlati példákat is mutatnak be rendszerük eredményességéről. Telkes Mária munkásságát több amerikai napilap, valamint az *Unesco Courier* napenergia felhasználásával foglalkozó száma is nagy elismeréssel ismertette.

Fizessen elő a

HÍRÜNK A VILÁGBAN

c. folyóíratra

Állandó melléklete a „Bibliográfia”. Minden száma képesmelléklettel jelenik meg.

Előfizetése egész évre \$ 4.—, félévre \$ 2.—

A 100-ik új előfizető 1958—1959-ben (vagyis aki eddig nem volt a lap előfizetője) 40 könyvet, teljes magyar emigrációs könyvtárat kap. Bőrkötéses disz művek, nagyalakú képes albumok, a magyar irodalom klasszikusai, emigrációs kézikönyvek, reprezentatív magyar művek angolul, stb. szerepelnek a gazdag gyűjteményben.

Ezen kívül minden 5-ik új előfizető egy-egy gyönyörű Hungária-Albumot nyer. (Bolti ára \$ 3.—). Az albumban 77 szebbnél-szebb felvétel van Budapestről s a magyar vidékről.

E példa nélkül álló előfizető-megajándékozási akcióban résztvesz mindenki, bármely országból, aki legalább félévi (\$ 2.—) előfizetést beküld 1958—1959. év folyamán.

Közben minden megjelenő számunkban közöljük az addigi nyertesek névsorát, akiknek azonnal elküldjük nyereményüket, portóterhelés nélkül.

Mielőbb küld e be előfizetését, mert a főjutalom hamarosan megtalálja boldog gazdáját.

Címünk: HÍRÜNK A VILÁGBAN, P. O. Box 1005. Washington 13, D.C. U.S.A.

Lapzártáig 46 új előfizető jelentkezett. Hungária-Albumot nyertek: Koszorús Ferenc, Földiák Ferenc, Doráti Antal, Szívó Pál, Bartók László, Szerecz Margaret, Bódy Mihály, Papp L.-né, Mihályi Elemér.

BETTELHEIM BERNÁT OKINAWÁN

Okinawa nem egy szigetből áll, hanem egy szigetcsoport, mely Formózától észak felé felnyulik a legdélibb japán szigetig, Kyushuig. A száznegyven kisebb-nagyobb sziget közül csak mintegy harminchat lakott. E szigetek közül a legnagyobbnak, s egyben a legjelentősebbnek a neve Okinawa.

A világot járó magyar utazók és tudósok sorában igen rangos hely illeti meg Bettelheim János Bernátot, aki csaknem egy évtizedet töltött Okinawán s akinek politikai, tudományos és történelmi érdemeit a magyarországi hivatalos képviselő sem a múltban, sem a jelenben nem méltatta figyelemre.

Bettelheim 1811-ben született Pozsonyban. Zsidó családból származott. Igen szigorú nevelésben részesült, rabbinak készült. Még nem volt tíz éves, amikor mint valami csodagyerek, már héberül, franciául és németül írt és olvasott a magyar mellett. De tizenkét éves korában, eddig még kiderítetlen okokból, el kellett hagynia Pozsonyt. Az ezt követő időszakban tanítással biztosította őt főiskolán folytatott tanulmányainak költségét, akárcsak korábban Csokonai; így Nagyváradon, Debrecenben és Pesten is, mignem 1836-ban orvosá avatták Páduában. Ha hihetünk az életrajzi adatoknak, a következő három évben 47 tudományos értekezést nyújtott be a bécsi császári könyvtárnál, ami azt jelenti, hogy három hetenként készült el egy-egy «dissertationnal».

Ilyen termékeny munka közben Páduából Triesztbe, majd Nápolyba, Sziciliába és Görögországba utazik. 1840-ben, mint «főbész» az egyiptomi hadseregben találjuk, nemsokkal később pedig a törökországi Magnesia városkában tűnik fel, mint az ottani ezred vezetőbésze. Itt angol hittérítőkkal találkozik, akiktől olasz nyelvű bibliát, latin imakönyvet és német evangéliumot kap. Szmirnában keresztelik át, valószínűleg anglikán hitre. Áttérése után is talál módot arra, hogy a helyi rabbikkal vitázzon és hogy theologiai érveit egy vitát keltő röpiratban Franciaországban publikálja.

Londonból egy püspök Oxfordba vagy

Cambridge-be akarta küldeni, de Bettelheim önérzetesen visszautasította a továbbtanulási indítványt s megnősült. Elvette egy gazdag cérnagyáros lányát s tíz hónap múlva megszületett első lánya, Victoria Rose. Ekkor még minden áron a Közép-Keletre kívánt visszatérni. Azonban a különböző egyházak, köztük a londoni Zsidó Társaság is, elutasították ábrándos utjainak támogatását. Nem úgy a «*Loochoo Naval Missio*», mely éppen egy képzett orvost keresett missziós munkára. *Loochoo* különben Okinawa kínai nevének, *Liu Ch'iu*-nak angol nyelvű átírása, amit a japánok *Ryu-kyu*-nak olvasnak. Bettelheim vállalkozik az akkor óriási utra és 1845 szeptember 9-én feleségével és kislányával együtt elvitorlázik Portsmouth kikötőjéből. Egy hónap múlva a hajó fedélzeten megszületik kisfia, Bernard James Gutzlaff Bettelheim, ki a Gutzlaff nevet atyjának egy Távolság Keletet járt misszionárius barátjától kapta.

1846 januárjában érte el a Bettelheim család Hongkongot. A következő négy hónapot a további előszületekkel foglalkozva töltötték Hongkongban, nagyrészt a kínai nyelv tanulásával s előkelő barátságok keresésével. Hongkongból való elutazásuk napján, 1846 április 13-án Bettelheim levelet meneszt megbízóinak Londonba, melyben elpanaszolja, hogy az ut eddig éppen a kétszeresét emésztette fel a tervezett költségeknek. Csaknem három heti hajókázás után, május 1-én érkeznek meg az amerikai tulajdonban levő «*Starling*» nevű hajón Okinawára.

A kalandos életű Bettelheim azt képzelte, hogy a loochooi király személyesen jön üdvözölni őt. Nem ez történt. Egy jólöltözött, méltóságos magatartású kikötőfelügyelő jött fel a *Starling* fedélzetére üdvözölni a kapitányt s a szükségletek után tudakozódott. E tiszt élénken tiltakozott Bettelheimék partraszállása ellen. De Bettelheim sem hagyta magát, fortélyhoz folyamodott: amíg a kikötő felügyelőjét s annak kíséreit itallal marasztalták a hajón, ő hatalmas poggyászával parta evezett. Késő este volt már, amikor fölle-

dezték őket, tulkésón ahhoz hogysem a hajóra visszaküldhették volna. Családostul, pogyászoszul — (még konyhai tüzhelyet is vittek magukkal) — az ottani *Gokoku-ji* templomba helyezték el őket, töltsék ott az éjszakát. Másnap reggel a *Starling* fölszedte horgonyait, « otffejejtven » a négytagu Bettelheim családot. Néhány óra mulva a francia *Sabine* nevű csatahajó egy másik miszcionáriust, Leturdu atyát tette partra.

S Bettelheimék nem adták vissza a *Gokoku-ji* templomot nyolc éven át. Bettelheim bedeszázta a buddhista oltárt, kidobálta a « bálványimádás pogány butorait », jollehet a *Shuri* kormányzat tiltakozott ez ellen. Mindenesetre ezt az incidenst Bettelheim úgy könyvelte el, mint a kereszténység első győzelmét a szigeten. S felajánlotta szolgálatait a kormányzatnak: gyakorlati gyógykezelés, angol, földrajz és asztronómia tanítása... A kormányzat válaszolt, hogy az okinawaiak meg vantak elégedve a kínai orvosi gyógykezeléssel, a nép nem igényli az angol nyelv tanulását, sem az asztronómiát nem hiányolja... S ezzel Bettelheim számára kezdetét vette a kormányzattal vívott hosszú harc, mely a csaknem kilenc év alatt, amit Bettelheimék Okinawán töltöttek, szakadatlanul tartott.

Ahogy a hónapok multak, Bettelheim újabb erőfeszítést tett, hogy áttörje a kormányzat tilalmait. Kínai oktatókat kért, akiket az Evangéliumok kínaira fordítására akart felhasználni. Az oktatókat, mikor ez kitűdött, természetszerűleg azonnal visszavonták. Az öttagu család, — a legkisebb Bettelheim Lucy Lewchew már Okinawán született, — a kormányzatnak nagy gondot okozott, miután csak figyelemmel kísérésük is száz embert foglalkoztatott. Inasukat tíz naponta váltották. Az élelmezés is nehézségekbe ütközött. A lakosoknak tilos volt bármit is eladni a betolakodóknak, Bettelheimet egyszer, éhínség idején, elfogták, amint egy dülönton édesburgonyát cipelt haza. Csakhamar nagy tömeg vette körül s el kellett dobni a krumplit, amit titokban vásárolt egy parasztnál.

Az ottlevő két francia missziós atya a rájuk kényszerített elzártágban 10.000 szavas okinawai szótárat szerkesztett. Bettelheim minden tilalom ellenére komolyan vette a téri-

tést s be-betért házakba, hogy prédikáljon. Nem egyszer gyűlések közepébe toppant hangos prédikációival, vagy éppen a királyi palota zárt kapuján kiabált keresztül. A magával hozott sokszorosító géppel beszédeket, vallásos képeket gyártott, amiket azután az utcákon terjesztett. Ezeket a hatóságok összeszedték s visszajuttatták hozzá. Csak amikor észrevették, hogy ismét felhasználja őket, kobozták el. Ugyhogy Bettelheim röpiratkészlete általában a magisztrátus raktárába vándorolt. S ezeket az összegyűjtött iratokat, titokban elcsent dollárjait csak eltávozásakor adták vissza.

Izgágának tetsző, meg nem alkuvó természetével sohasem mulasztotta el, hogy a tömegekhez szóljon ott, ahol csak lehet. Amikor elrendelték, hogy hagyja abba ezeket a szónoklatokat, ezt nemcsak visszautasította, hanem a polgári lakosságot is a kormányzat ellen hangolta. Amint két mérges kutyájával fel-feltűnt, hogy letépje a terhet a dolgozók hátáról, mondván « ma Isten napja van », valóban egzaltáltak, talán kissé örültnek is látszatott az okinawaiak szemében. Mégis, ez a szélsőséges magatartás mentette meg az életét. A japánok ugyanis keresztre feszítették a miszcionáriusokat s áttérteket egyaránt, beleértve az asszonyokat s gyerekeket is. A kínaiak gyakorta rendeztek elborzasztó, nem egyszer halálos zavargásokat. De az okinawaiak egyetlen egyszer nyultak botokhoz és kövekhez ottartózkodása alatt. S hogy csak egyszer vetemedtek tettelegességre, ebben talán annak a babonás félelemnek is szerepe van, mely visszatartotta őket az elméjében kissé zavartnak tűnő embertől. S jobban visszatartotta őket, mint a francia, angol vagy amerikai hadi hajók, melyekkel Bettelheim nem késlekedett fenyegetőzni, mondván: ezek a hatalmak meg fogják torolni a királyságon, ha őt molesztálják.

Azonban nem tudta kiprovokálni, hogy Krisztus mártira lehessen, bármennyire tetszelgett önmaga előtt e pózban. Azt sem érte el, hogy a lakosság és a Kína, valamint Japán közt egyensúlyozgató csöppnyi királyság között szakadékot hozzon létre. Irodalmi téren s a nyugati politika szolgálatában tett érdemei azonban annál becsebbek. Öt évet szánt Okinawán a fonétikus japán *katakana*

írás elsajátítására. — kínaiul még Hongkongban kezdett tanulni. Majd hozzálátott, hogy a helyi dialektusra fordítsa át a Szentírást. S ezt olyan felkészültséggel, annyira lelkiismeretesen végezte, hogy fordítása Okinawán mai napig használatban van, Japánban pedig az ő fordításai minden későbbi bibliafordítás alapjául szolgáltak. Egyik levelében azt írja Angliába, hogy mestere lett a helyi nyelvjárásnak, ami inkább a japán nyelvhez áll közel, mintsem a kínaihoz. Bizonyos, hogy a nép megértette, mert olykor kérdéseket is intéztek hozzá, mint pl.: « Ha szellemi értelemben véve esszük Krisztus testét és isszuk az Ő véré, milyen akkor a lélek szája? »

Nyolc év alatt egyetlen egy embert térített meg. Bár amikor ez kitudódott s a szegény polgár bevallotta keresztyénségét, letartóztatták s becsukták. Bettelheim titokban látogatta meg börtönében. Csak amikor ez is nyilvánosságra került, vitték a foglyot messze el a mai fővárosból, Nahából. Később híre ment, hogy a fogoly meghalt a börtönben. Bettelheim meggyőződése volt, hogy halálra verték s ennélfogva az mártírrá vált.

Leveli Londonban és Hongkongban jó kezekbe kerültek. Olyanokhoz, kik rendesen ellátták őt pénzzel, ajándécsomagokkal, cipővel, szappannal, élelemmel és borral. Feleségének harmoniumot küldtek, hogy a piacon játszhasson a népnek, lányai meg fehémemüt kaptak.

Politikailag Bettelheim megérezte, kulshelyzete némiképpen lehetővé teszi közreműködését abban, hogy Japán megnyissa kikötőit a rohamosan fejlődő angol-francia-amerikai kereskedelem előtt. A nagyhatalmak fejlődő gyárparuk számára piacot kerestek s Japán, Kínával egyetemben, nagyszerű felvevő piacnak kínálkozott. Bettelheim a kötelességének érezte, hogy a britteket segítse Japán felé. Minden hajón, mely kikötött Naha kikötőjében, az önkéntes tolmács szerepét vállalta: nem volt utas, akinek el ne mondta volna személyes felismerését és követeléseit. Mindent elkövetett, hogy nyomást gyakoroljon a brit kormányra. A helyi kormányzat, a kínai hatóságok és őfelségének, Viktoria királynőnek kormányra számtalan jegyzéket cserélt, amelyek valahogyan mind érintették Bettelheim személyét. Sőt, okvetetlenkedő öndiplo-

matáskodása, a helyi kormánnyal való örökös szembenállása, - mely minduntalan el akarta távolítani őt s számtalanszor kérte elszállítását, - sokszor került a legmagasabb kabinet elé Londonban. Viktoria királynő akkori miniszterelnöke, lord Palmerston, utasította a kínai vizeken szolgálatot teljesítő hadihajókat, hogy « kevésbé barátságosan » látogassák Okinawát, amennyiben Bettelheim nem részesül előnyösebb elbánásban az ottani hatóságok részéről. Másrésztől támadták Bettelheimet, hogy Őfelsége hadiflottáját miszionárius célokra akarja használni. De ez Bettelheimet cseppet sem kedvetlenítette el. Tovább is sürgette Japán « meghódítását » a brit miniszterelnöknél s egyben, természetesen, az ő helyi fontosságának elismerését is. Csaknem egy évtizeden keresztül, amíg Okinawán tartózkodott, az angol érdekeket a legkövetkezetesebben védte, ami ekkor az egész nyugati civilizáció érdekeit is jelentette. Hajthatatlan magatartásával, rátermettségével, kitartásával és meggyőződéssel nagyban hozzájárult ahhoz, hogy Japán megnyissa kapuit a nyugati világ előtt.

1852 őszén a hajók már készen álltak az Egyesült Államokban egy japán expedícióra. A következő év tavaszán e hajók Commodore Matthew C. Perry vezetésével meg is érkeztek Naha kikötőjébe. Perry fényes kísérettel, Bettelheim társaságában felkereste az uralkodó helyettesét és örökösét palotájában. A tengerészzenekar a népet szórakoztatta. S egymást követő megbeszélések véget érni nem akaró sorozatába is bevonták Bettelheimet, mint tolmácsot és szakértőt. Ezt Bettelheim el is várta s ragaszkodott ahhoz, hogy tanácsait megfogadják. Az amerikaiak felismerték az okinawai szigetek hallatlanul fontos jelentőségét, nemcsak Kína és Japán felé, hanem hadászatiilag is. Száz évvel ezelőtt.

Perry kapitány felszólította Bettelheimet, hogy vesse papírra, mialatt ő Japánba látogat, mindazt, amit hallott és összegyűjtött ottléte alatt Okinawáról, népről és a szigetek történetéről. Ezt Bettelheim gondolkodás nélkül meg is ígérte. Perry a japánoktól őt kikötő megnyitását követelte az amerikai kereskedelem számára. Naha közöttük volt s a egyezés a japán uralkodóval 1854 március 31-én Yokohama közelében jött létre. Amikor

THE WORLD'S FINEST...

MOST COMFORTABLE RECLINING CHAIR

THE ONE AND ONLY

No other chair can come close to the quality and comfort of a BarcaLounger. It's a handsome chair, built by expert craftsmen, and features „Floating Comfort". The back-rest, seat and leg-rest are synchronized to cradle your body automatically in any position from sitting to full reclining ... without knobs or levers.

BarcaLounger

PATENTED

WHAT SIZE CHAIR DO YOU WEAR?

Barca Loungers come in sizes and styles to suit everyone. In beautiful fabrics, plastics and genuine top-grain leathers. Plain or pillow backs. Be sure you get a correct fit!

At your favorite furniture or department store!

BUILT BY BARCALO OF BUFFALO

Perry hajói visszatértek Japánból és berendezték Okinawán első, egy évig használt bázisukat, Bettelheim szolgálatait nem nélkülözhatték. Miután a trónörökös lemondott (egyesek szerint öngyilkosságot követett el), Bettelheim attól tartott, egész családjával együtt áttelepítik valamelyik másik, kisebb szigetre, s miután időközben Bettelheim utódja is megérkezett E.H. Moreton személyében, a szurós tekintetű, szemüveges, pofaszakállas és csokornyakkendő Bettelheim jobbnak látta eltávozni. A sziget történetét megírta, az okinawaiak számára készített bibliafordítását befejezettnek érezte, - bár korántsem egészen vagy teljesnek, - politikai álma, Japán megnyitása teljessé vált, úgy érezte tehát, ezzel feladatát betöltötte Távol Keleten. 1854 július 17-én a *Powhatan* amerikai hajó fedélzetén hagyta el Bettelheim Okinawát s családjával együtt Hongkong, Jáva érintésével, a Csendes Óceán déli vizein áthajózva visszatérőben volt Angliába. Mikor a hajót Bermudán hosszabban javítani kellett, Bettelheim New Yorkba látogatott. A várost s az életet megkedvelve letelepedett ott. Előadásokat tartott s további munkára gyűjtött pénzt.

Innen, New Yorkból, pontosabban akkor már Connecticutból, 1860 december 18-án Illinois államba rendelték, majd hamarosan a 106. önkéntes arkansasi ezred őrnagya és sebése lett. Az északiak oldalán harcolt az amerikai polgárháboruban. Little Rock eleste után drug store-t nyitott Odell városkában (Ill.) ahol olykor Japánról és Okinawáról is tartott előadásokat. A missouri államban lévő Brookfieldben hunyt el, tüdőgyulladásban, 1870 február 9-én. Leszármazottai ma Californiában élnek.

Az első magyar azonban, aki Okinawa partjára lépett, nem ő volt, hanem jóval előtte gróf Benyovszky Móric, ki a « St. Peter and St. Paul » nevű hajóval érkezett meg Shikokuból 1771 aug.15-én. Benyovszky, naplója szerint, csak négy napot időzött a szigeten, csak addig, míg a hajót friss ivóvízzel s élelemmel látták el s míg egy barátsági szerződést kötött a helyi hatóságokkal.

Kötél a mélyvizben: ezt jelenti Okinawa neve. Azt a szalmaszálat, amelybe kapaszkodtak az óriás vizeken járó hajók, a vihar elől

menekülő halászok. Régen a szigetek lakói matriarchátusban éltek s a tüzet tisztelték mindenekfelett. Ha ma az utas Okinawán keresztül utazik Japánba vagy Japánból, elszedik tőle az utlevelét. Így, utlevél nélkül olykor engedélyt kap a repülőgép elhagyására, hogy frissítőt vegyen magához. De magát a fővárost megnézni keveseknek adatik meg. Ha egy ilyen szerencsés ember mégis elvetődik oda, az acél-tájfunnak, melyben félmillió amerikai katona három hónapig ostromolta a szigetet a második világháború végén, már semmi nyomát nem leli. Minden elpusztult a százezer halottal, minden emlék, templom és épület. Ma minden új a szigeten. Különös módon a Bettelheim Bernát tiszteletére emelt, márványlapokkal diszitett hatalmas emlékmű megmaradt. Tíz nemzet járult hozzá ajándékaival 1926-ban. A magyar, nem tudni miért, nem volt közöttük.

Platthy Jenő
(Tokió)

Clevelandi Központi Magyar Tudományos Intézet, Magyaramerikai Múzeum és Magyar Néprajzi Múzeum

létesítése érdekében folynak hosszú hónapok óta a tárgyalások és a döntést egy, Szent István napján tartandó clevelandi konferencia hozza meg.

A clevelandi Intézet tudományos tevékenységének alapfeltételeit a Magyar Nemzetiségpolitikai Intézet, illetve annak Központi Munkacsoportja biztosítja.

Felkérem a magyar társadalom, tudomány és sajtó szerteszét élő képviselőit, magánosokat és szervezeteket, hogy helyeslésüket, esetleg csatlakozásukat jelentsék be egyszerű levéllel az előkészületek élén álló

Judge Louis Petrash urnak,
13714 Ardoon St.
Cleveland-Heights 21,0. címére.
Magyar köszöntéssel:

dr. Szász Béla,
a Bartha Miklós-Társaság v. elnöke,
a M. Nemzetiségpol. Int. igazgatója

Our Reputation in the World

English Summary

The founder of Tibetology, Alexander Csoma de Kőrös, was born in Transylvania 175 years ago. At this occasion several articles of our present issue are devoted to this great Hungarian scholar. Zoltán Sztáray (New York) writes about his life. Sister Savitri (Khanolkar) (Darjeeling, India) reports on her visit to Csoma's grave in Darjeeling, together with Tenzing, the conqueror of Mount Everest. (See Picture Supplement). A fund raising campaign is opened by this paper for the benefit of Tibetan refugees.

Prof. János Horváth (Manila) reports on the success of the Hungarian exhibition at the 4th International Student Festival in Manila. Jenő Platthy (Tokyo) revives the forgotten life of Bernáth Bettelheim, Hungarian missionary at Okinawa. László Losonczy (Vienna) describes his meeting with Hungarians living in Morocco. T. P. (Basel) commemorates the great Hungarian peasant leader, Béla Kovács, who has deceased recently, and recalls his heroic fight against Communism. Endre Enczi (London) analyses the « Gleichschaltung » of Hun-

garian literature by the Kádár regime. Mártha Szabó (New York) writes about Hungarian porcelain painters in Vienna whose shop is now turning out painted fabrics and embroidery.

The column Western Observer discusses Hungarian cultural events. « Our Scholars Abroad » deals with the activities of the following Hungarian scholars and specialists: Ida Bobula, Stephen Borhegyi, Paul Fejős, Stephen Foltiny, Koloman Laki, Jenő Kamarásy, László Miskolczy, Gyula Moravcsik, Remig Papp, Lajos Sikos-Tomay, Mária Telkes.

In the supplement, « Bibliográfia », George Szabó (New York) (chief collaborator of « Hírünk a Világban ») describes the Corvina-volumes in the United States as well as the Corvina recently discovered in England. Róbert Major (New York) exposes the errors in works about the Hungarian revolution. Another article discusses the activities in 1959 of Hungarian book publishers abroad. The Hungarian Library in Florence is examined, being the first one in a series. Different book reviews and bibliographies complete the issue.

Notre Réputation dans le Monde

Résumé Français

A l'occasion du 175-ième anniversaire de la naissance de Sándor Kőrösi Csoma, fondateur de la tibétologie, la revue consacre plusieurs articles à ce grand savant hongrois. Zoltán Sztáray nous donne sa biographie, Sister Savitri (Khanolkar) fait un compte-rendu de son pèlerinage à la tombe de Csoma à Darjeeling, fait en compagnie de Tenzing, le conquérant du Mont Everest.

Ce même no. annonce que la revue va lancer une collecte en faveur des réfugiés de la révolution tibétaine.

János Horváth nous fait connaître le succès des Hongrois libres à l'Exposition du « 4th International Student Festival », organisée à Manille.

Jenő Platthy nous rappelle la vie presque oubliée du missionnaire hongrois d'Okinawa, Bernát Bettelheim.

László Losonczy nous décrit sa rencontre avec des Hongrois, au Maroc.

T. P. écrit le nécrologue sur Béla Kovács, chef du mouvement paysan hongrois, héros de la résistance, en Hongrie.

Endre Enczi analyse le bâillonnement de la littérature hongroise sous le régime Kádár.

L'Observateur Occidental relate les événements culturels hongrois. La rubrique: « Nos savants à l'étranger » esquisse l'activité des savants et des spécialistes.

Dans la « Bibliographie », György Szabó, collaborateur principal de « Hírünk a Világban » décrit les Corvina se trouvant aux Etats Unis (les volumes de la bibliothèque renaissance du roi Mathias de Hongrie) ainsi que le Corvina découvert récemment en Angleterre. Róbert Major relève les erreurs, plus ou moins graves, trouvées dans des ouvrages au sujet de la révolution hongroise de 1956. Dans un autre article il est question de l'activité des éditeurs hongrois à l'étranger, en 1959. Comme première partie d'une suite d'articles se proposant de nous présenter les bibliothèques hongroises à l'étranger, nous faisons la connaissance de la Bibliothèque Hongroise de Florence. Différentes analyses de livres et des bibliographies complètent ce numéro.

Hírünk a Világban

Editor:

Csicsery-Rónay I. szerkesztő
Főmunkatárs: Szabó György

P. O. Box 1005

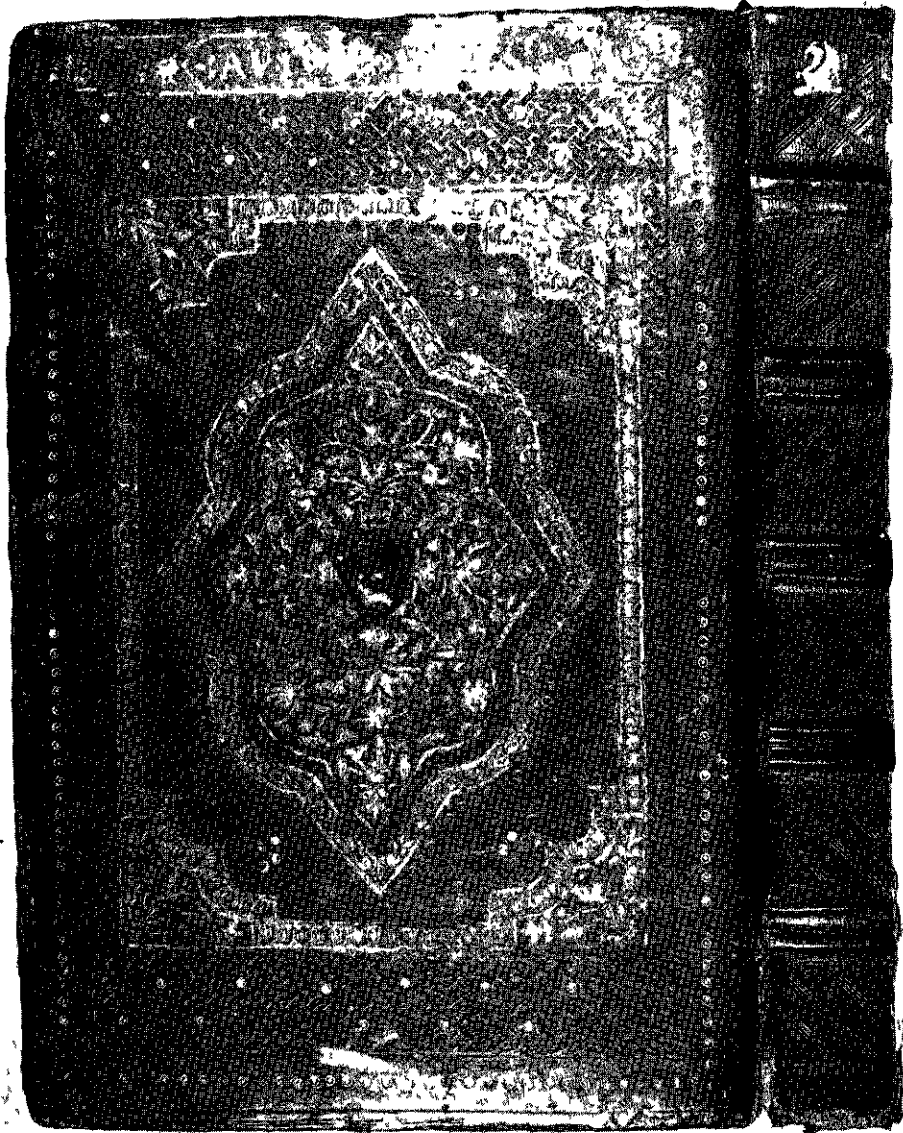
Washington, 13, D. C.,

U. S. A.

SZÉCHÉNYI
KÖNYVTÁR

HIRÜNK A VILÁGBAN

KÉPES MELLÉKLETE 1959 január-június

A most felfedezett manchesteri Corvina kötése. (Binding of Corvinus Manuscript, Chetham's Library, Manchester) *By Courtesy of Chetham's Library, Manchester.*

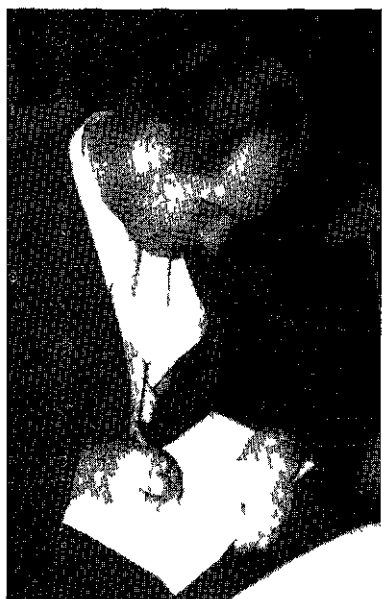
Szabó Zoltan
az Iroszovetseg fotikara

Ignotus Pal
az Iroszovetseg elnoke

Marai Sandor
akinek nemreg jelent meg «Naplo
1945-1957» c muve

Tollas Tibor
sikeres amerikai eloadokoruton vett
reszt a telen

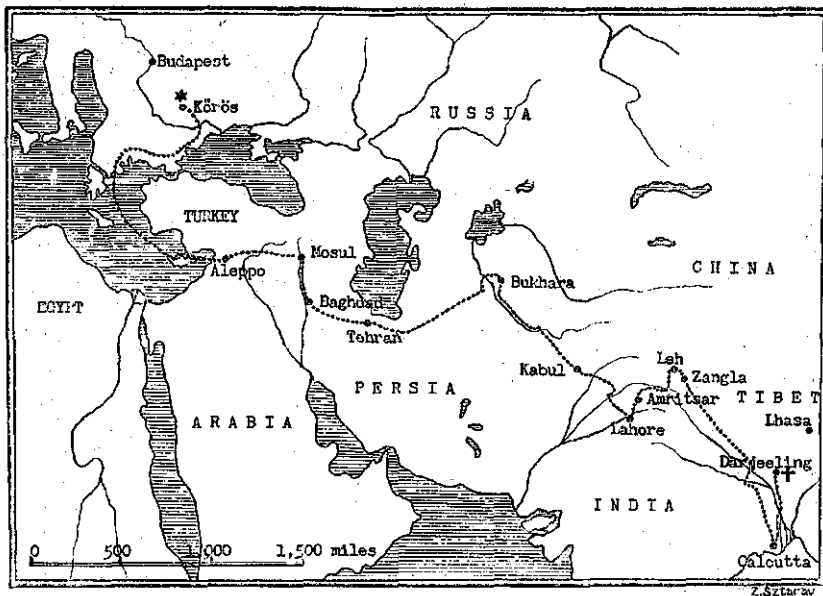

Borhegyi Istvan
a milwaukee-i muzeum uj igazgatoja

Tenzing, az Everest meghoditoja Korosi Csoma Sandor siremeleke elott Dardzsilingben Balra Sister Savitri (Khanolkar), elotte egy tibeit menekult (Felveve 1959 VI 24)

Tenzing, the Everest conqueror, paying homage to the memory of another conqueror of barriers

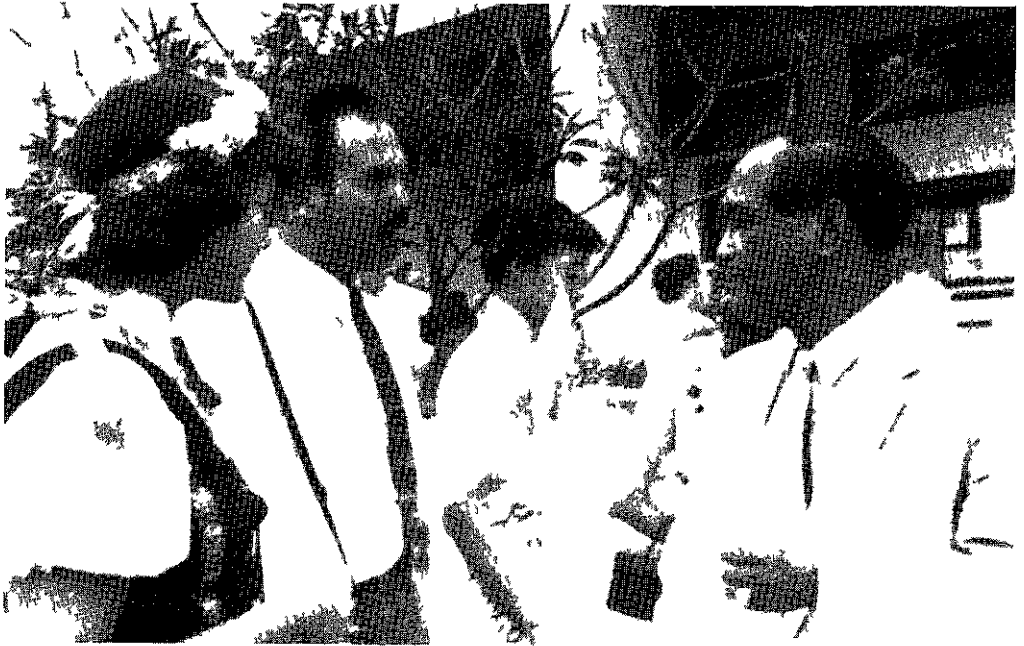
Körösi Csoma útjának vázlatos térképe

Körösi Csoma szobra Kalkuttában
(Photo Hógye)

Bettelheim Bernát, Okinawa magyar misz-
zionáriusa

Horvath Janos professzor a manilai kiállítás előtt átadja President Garcianak, a Fülöpszigetek államelnökének memorandumát, kérve magyar diákok s amara tanulmányi lehetőségek nyújtását

OPERATION FRIENDSHIP

Mental Health Week 1959

Portrait of Two Crowns

SAINT LLIZABETH HOSPITAL
WASHINGTON D C

Magyarországi Szent Erzsébetról szoló washingtoni misztériumjáték ismertetésének címlapja

A manilai magyar kiállítás a Horvath-csaladdal és Mrs. Langsan újságszerkesztővel

Kodaly Zoltan a Tudományos Akadémia ülésen megnyitja a Haydn-évet

Moravcsik Gyula, a nagy magyar byzantinológus Washingtonban végzett kutatásokat

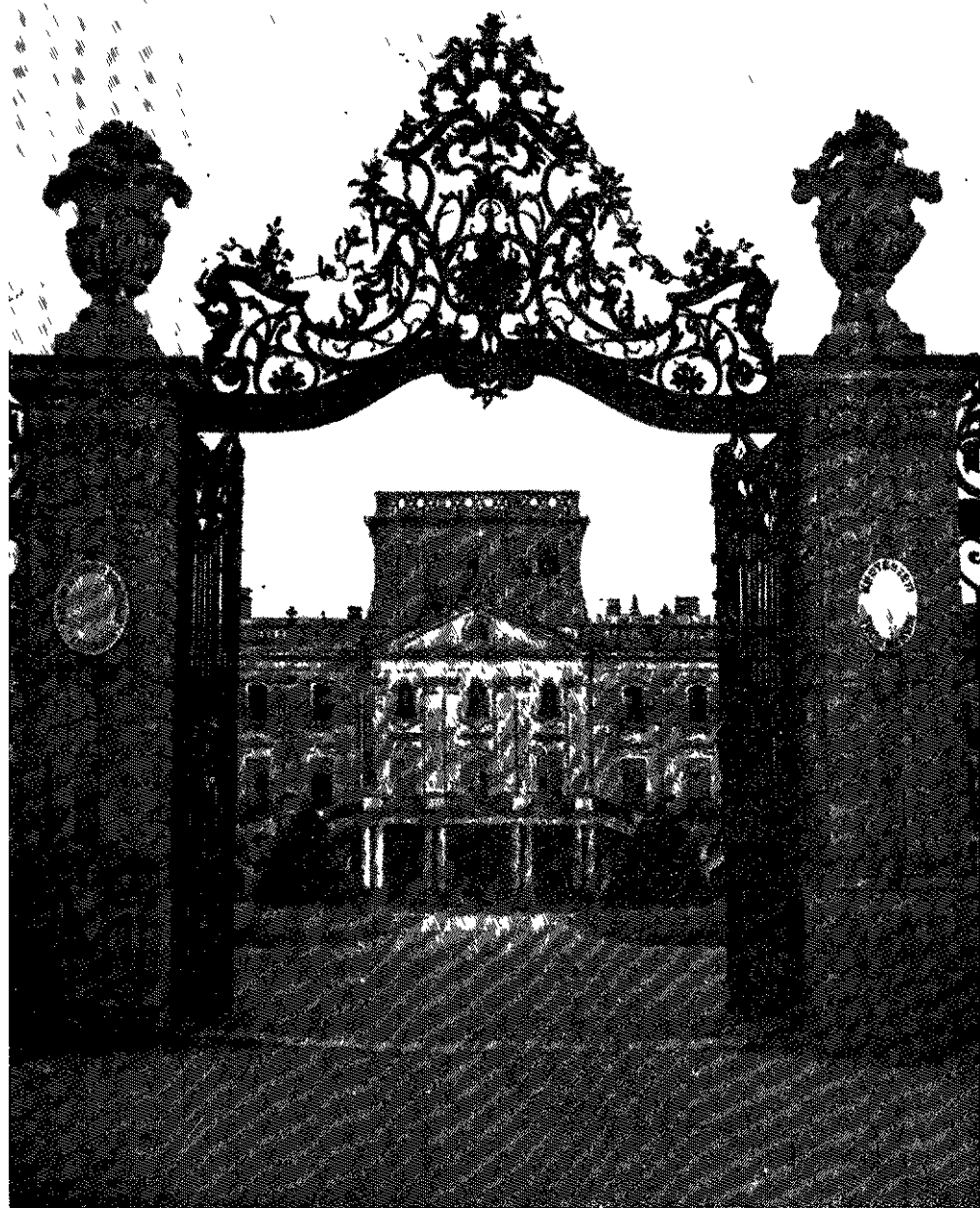
Tamasi Aron «Csimeresek» c. regényes korrajza a könyv hét nagy sikere volt

Az egyik duna-tengerjáró a Margit-híd alatt

Gertrudis kiralyne a moszkvai Ba-ban előadason

Az Eszterházy-kastély Fertődön. az őszi Haydn-ünnepségek színhelye